

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

20^e JAARGANG

WOENSDAG 27 NOVEMBER 1935

No. 1039

COMMISSIE VAN REDACTIE:

*P. Liefstinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).*

*Redactie-adres: Pieter de Hoeweg 122, Rotterdam.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruijgeplaatweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.*

*Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement
volgens tarief. Administratie van abonnementen en adver-
tenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam,
Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No.
145192.*

*Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in
Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per
jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch
Kwartalbericht f 1.—. Leden en donateurs ontvangen
het weekblad en het Kwartalbericht gratis en een reductie
op de verdere publicaties.*

INHOUD.

	Blz.
RESTITUTIE VAN DE OPCENTEN OP HET BIJZONDER IN- VOERRECHT, BEDOELD IN DE OMZETBELASTINGWET door <i>Mr. G. E. van Walsum</i>	1042
Overladingspremies voor de Nederlandsche zeehavens door <i>H. F. Kersten</i>	1043
Vaste kosten in den landbouw door <i>Ir. J. S. Keyser</i>	1045
Enkele indrukken van de najaarsvergadering der In- ternationale Kamer van Koophandel door <i>Mr. J. G. Koopmans</i>	1046
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De jongste Fransche noodverordeningen door <i>Dr. H. Weichmann</i>	1048
AANTEEKENINGEN:	
Beperking van vrouwenarbeid door <i>Mr. P. A. Blaisse</i>	1050
De wereldhandel in wapens en munitie	1051
De ontwikkeling van de Amerikaansche handels- politiek in de laatste jaren	1051
Javasuiker-afschepingen	1053
De zichtbare suikervoorraden in de wereld	1053
Koffievoorraden en -oogstraming in Brazilië	1053
Resultaat van de rondvraag van de Internationale Vereeniging voor de Suikerstatistiek	1055
INGEZONDEN STUKKEN:	
Waarom wordt de storting der winst op de vermun- ting van het grove zilver in het Indische munt- fonds niet opgeschort? door <i>J. van Ettinger</i> met Naschrift door <i>Mr. K. Denijs</i>	1053
Verplichte verzekering van wettelijke aansprake- lijkheid door <i>Mr. W. van Elden</i>	1054
MAANDCIJFERS:	
Emissies in October 1935	1056
ONTVANGEN BOEKEN	1056
STATISTIEKEN	1057—1060
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	

26 NOVEMBER 1935.

De politieke onrust in Frankrijk, waar het kabinet Laval nog steeds schier onoverkomelijke moeilijkheden te overwinnen heeft, was Donderdag 21 November jl. tot een dergelijke hoogte gestegen, dat een uitbarsting nabij scheen. De disconto-verhoging van de Banque de France van 4 op 5 pCt. was een duidelijk teeken, dat de autoriteiten paraat waren en vastbesloten de oude beproefde middelen tot verdediging der valuta aan te wenden. Voor de internationale speculatie daarentegen was dit het sein, om tot een hernieuwden aanval over te gaan — op den Gulden. Welke overwegingen hierbij precies hebben voorgezetten valt moeilijk te zeggen; misschien het vermoeden, dat, mocht de Franc vallen, de Gulden altijd nog één of twee trapjes lager zou terecht komen. Hoe het zij, Donderdag in den laten namiddag schenen de sensationele gebeurtenissen, die dit jaar al meermalen de wisselmarkt schokten, weder op til. Ponden stegen snel tot 7.31; Dollars overschreden het goudpunt en liepen op tot 1.48 $\frac{1}{2}$, en Parijs sloot zelfs op 9.75 bieden. De Nederlandsche Regeering mag van geluk spreken, dat de schatkistemissie nog net vóór de bui binnenkwam. Het resultaat van de inschrijving was als volgt:

(In miljoenen Guldens.)

	ingeschr.	toegew.	prijs	rendem.
3-maands ..	27.0	26.5	992.36	ca. 3 pCt.
6- „ ..	9.5	8.9	983.40	„ 3 $\frac{1}{4}$ „
1-jaars	21.2	17.6	1.000.65	„ 3 $\frac{15}{16}$ „
3- „	1.5	0.4	1.003.75	„ 3 $\frac{7}{8}$ „
5- „	4.6	0.3	1.012.50	„ 3 $\frac{3}{4}$ „

Particulier disconto en prolongatie ondergingen Vrijdag d.a.v. een kleine wijziging en kwamen resp. op 3 $\frac{1}{2}$ en 3 pCt. De termijnmarkt ondervond eveneens de invloed, der opnieuw ingetreden onzekerheid. Drie-maands-Ponden kwamen op 15 cts. agio en drie-maands-Dollars op 3 $\frac{1}{2}$ cts. agio. Parijs daarentegen deed op drie maanden 20 cts. disagio.

Intusschen keerde de rust op het einde der vorige week vrij spoedig terug. Berichten uit Parijs van verzoening en compromis voerden ook hier de markt in vrediger banen. Ponden bleven tenslotte 7.30, Dollars op het goudpunt: 1.47 $\frac{15}{16}$ en Parijs 9.74 — Belga's 25.—; Zwitsersche Francs 47.80.

Ook op de termijnmarkt zette de hausse niet door.

Het feit echter, dat de Banque de France het noodig oordeelde Maandag jl. het disconto nogmaals te verhoogen en van 5 op 6 pCt. te brengen toont aan, dat men in Frankrijk de toestand nog niet geconsolideerd acht.

De Goudmarkt maakte vanzelfsprekend ook de opwaartsche beweging mee, echter met dit verschil, dat de hoogste muntnoteringen der vorige week jl. Maandag nog werden overschreden. Baren sloten: 1.655; Eagles 2.52 bieden; Sovereigns 12.42 bieden; Gouden Tientjes 10.20 bieden.

Markenbankpapier bleven 42.75 laten.

RESTITUTIE VAN DE OPCENTEN OP HET BIJZONDER INVOERRECHT, BEDOELD IN DE OMZETBELASTINGWET.

De omstandigheid, dat de Regeering er niet in is geslaagd alle door haar voorgestelde belastingverhoogingen in veilige haven te brengen, plaatst de toepassing van de wet van 17 Mei 1934, Staatsblad 260 — de wet tot instelling, afschaffing, verhooging of verlaging van invoerrecht op korten termijn — in een nieuw licht.

Krachtens deze wet kan een wijziging van invoerrechten, welke bij de Staten-Generaal aanhangig is, bij Koninklijk besluit voorloopig worden ingevoerd „als ware het voorstel, wat de aldus in werking gestelde bepalingen betreft, reeds tot wet verheven”.

In artikel 5 van het wetsontwerp tot heffing van opcenten op enkele belastingen ter versterking van de inkomsten van het Werkloosheidssubsidiefonds werd bepaald, dat geheven zouden worden 20 opcenten op de omzetbelasting en op het bijzonder invoerrecht, dat werd ingesteld, om de goederen, welke worden ingevoerd, afgezien van het compenseerend invoerrecht, aan dezelfde heffing te onderwerpen als de goederen, die hier te lande worden vervaardigd en aan de omzetbelasting zijn onderworpen.

Gebruik makende van de bevoegdheid bij de wet van 17 Mei 1934 verleend, is bij Koninklijk besluit van 30 September 1935, No. 42, bepaald, dat de opcenten op dit bijzonder invoerrecht reeds met ingang van 15 Oct. 1935 voorloopig zouden worden geheven.

Intusschen zijn de opcenten op de omzetbelasting en op het bijzonder invoerrecht tijdens de openbare besprekingen in de Tweede Kamer, omdat tegen de aanvaarding daarvan overwegende bezwaren bleken te bestaan, door den Minister van Financiën uit het wetsontwerp gelicht.

Dit had tengevolge, dat de voorloopige heffing van de opcenten op het bijzonder invoerrecht werd gestaakt, terwijl het artikel van het Koninklijk besluit van 30 September 1935, waarop deze voorloopige heffing berustte, bij Koninklijk besluit van 19 November 1935, No. 28, werd ingetrokken, zulks in overeenstemming met de wet van 17 Mei 1934, die voorschrijft, dat, wanneer een wetsvoorstel, dat voorloopig wordt toegepast, wordt ingetrokken, of ten aanzien van de reeds toegepaste bepalingen wordt gewijzigd, het betreffende Koninklijk Besluit onverwijld wordt ingetrokken.

* * *

De vraag rijst thans wat er moet geschieden ten aanzien van de opcenten, welke intusschen reeds zijn betaald.

Deze vraag is ook in de Tweede Kamer gesteld bij de behandeling van de belastingverhoogingen en wel door den heer Schouten, die daarbij te kennen gaf, dat, wanneer de verhooging van de omzetbelasting niet tot stand zou komen, ook geheel zou moeten worden teruggekomen op de verhooging van het bijzonder invoerrecht.

Bij de behandeling van het ontwerp van de wet van 17 Mei 1934 heeft de heer Jan Schilthuis deze moeilijkheid reeds voorzien. Hij wees op de bezwaren, die ontstaan, wanneer een krachtens deze wet plotseling geheven verhooging van invoerrecht na eenigen tijd weer even plotseling verdwijnt, omdat de Staten-Generaal het wetsontwerp, waarop de verhooging voortloopt, niet bereid zijn te aanvaarden. De importeur, die het verhoogde invoerrecht heeft betaald, zal in de onmogelijkheid komen te verkeerren, bij verkoop van zijn voorraad de verhooging, nadat deze weer is verdwenen, te verhalen.

Reeds toen was het antwoord van den Minister van Financiën weinig tegemoetkomend. De Minister was bereid aan deze bezwaren alle aandacht te geven, maar hij kon niet verklaren, dat het mogelijk zou zijn daaraan in alle opzichten tegemoet te komen. De groote moeilijkheid was namelijk, te weten aan wien het verhoogde invoerrecht zou moeten worden terug-

gegeven. Aan den importeur? Maar deze kan de goederen hebben doorverkocht en daarbij het verhoogde invoerrecht hebben afgewenteld. De importeur zou dan een onverdiend cadeau krijgen. En wie garandeert, dat de artikelen, waarover het verhoogde invoerrecht is betaald, ten tijde van de intrekking van de verhooging nog in het bezit zijn van dengene, die aanspraak maakt op restitutie? Bovendien, werd de zaak niet wat te zwaar opgenomen? Men pleegt zich in deze tijden van onzekerheid in zijn contracten toch tegen dergelijke onvoorziene omstandigheden te dekken.

De tijd heeft hier geen raad vermogen te brengen. Want nu de moeilijkheden, waarover men toen nog slechts in theorie debatteerde, zich in de praktijk bleken voor te doen, bewoog de Minister zich nog in denzelfden kring van gedachten. Wel verklaarde de Minister in antwoord op de vraag van den heer Schouten, dat het op het eerste gezicht het meest voor de hand ligt algemeen de opcenten terug te geven, maar hij zag allerlei bezwaren. Het is dikwijls niet bekend wie de opcenten betaald heeft. Men zou, omdat de invoer veelal geschiedt door middel van expediteurs, de expediteurs verplichten de opcenten terug te gaan betalen aan al degenen, aan wie zij deze in rekening hebben gebracht, waarbij de kans groot is, dat de opcenten niet komen daar, waar zij behooren te zijn. Men zou de opcenten terug kunnen geven op verzoek. Maar dan moet men er rekening mede houden, dat men den importeurs in vele gevallen een onverdiend cadeau geeft, omdat zij de goederen hebben doorverkocht en daarbij rekening hebben gehouden met de opcenten. De Minister oordeelde het dan ook maar het verstandigst, in aanmerking nemende, dat het slechts om betrekkelijk geringe bedragen gaat en dat de opcenten maar gedurende één maand geheven zijn, om zich niet op het terrein van eventuele teruggaaf te begeven.

Het verzet, dat dit standpunt in de kringen van het bedrijfsleven ontmoet, is alleszins verklaarbaar.

De argumenten, welke de Minister tegen restitutie van de opcenten aanvoert, zijn weinig overtuigend. Immers, dat het niet steeds bekend is wie de opcenten betaald heeft, kan geen motief zijn om in de gevallen, waarin dit wel bekend is, geen restitutie te verleenen. Evenmin lijkt de bezorgdheid voor de moeite, die bij restitutie aan de expediteurs bezorgd wordt, een doeltreffend argument, terwijl de vrees, die de Minister heeft geuit, dat de expediteurs niet steeds de gerestitueerde opcenten aan de importeurs zullen doorgeven, daargelaten nog dat daarmede noodeloos de gevoeligheid van „het gilde der expediteurs” wordt geprikkeld, ongegrond schijnt, daar het eigenbelang van de expediteurs, die er vooral in dezen tijd prijs op zullen stellen hun relaties niet van zich te vervreemden, met zich brengt, dat zij deze gelden niet onder zich houden. Bovendien zouden zij, zoo zij dit deden, zich schuldig maken aan een strafbaar feit, daar niet zij, doch de importeurs de rechthebbenden zijn op de terugbetaalde opcenten. En wat betreft de opmerking, dat de restitutie, wanneer de importeurs de opcenten op hun afnemers hebben verhaald, een onverdiend cadeau zou zijn, de omstandigheid, dat dit kan voorkomen, kan toch niet worden aangevoerd als rechtvaardigingsgrond voor het onthouden van restitutie aan de importeurs, die de opcenten niet hebben kunnen verhalen. Bovendien kan men het onverdiende cadeau onmogelijk maken, door de restitutie slechts te verleenen aan importeurs, die de opcenten niet op hun afnemers hebben kunnen verhalen.

Wat echter opvalt is, dat de argumenten van den Minister alleen betrekking hebben op de doelmatigheid en de billijkheid, doch geheel buiten de rechtsvraag omgaan. De Minister stelt zich kennelijk op het standpunt, dat het hem vrijstaat de opcenten al dan niet terug te geven.

Het is duidelijk, dat het voor degenen, die dit in twijfel trekken, onverschillig is, of het bij de restitutie gaat om groote of kleine bedragen of om een

langer of korter tijdvak. Wanneer de importeurs recht hebben op restitutie, behooren zij deze te ontvangen, ook al gaat het om betrekkelijk geringe bedragen en al is de heffing van de opcenten slechts van beperkten duur geweest.

Voor de stelling, dat er een recht op restitutie bestaat, zijn klemmende gronden aan te voeren.

Immers, de bevoegdheid tot voorloopige toepassing van een wijziging van het invoerrecht beoogt, naar de woorden van de Regeering in de Memorie van Antwoord, „niet anders dan voor het vervolg te voorkomen, dat een met het oog op de belangen van 's Rijks schatkist noodzakelijke tariefwijziging eerst geruimen tijd na haar tot standkoming baten gaat afwerpen, doordat aan den vooravond van die totstandkoming voorraden, dikwijls voldoende voor de behoeften van ettelijke maanden, tegen het lagere tarief worden ingevoerd". Het lijdt dan ook geen twijfel, dat een voorloopige heffing van een gewijzigd invoerrecht niet toegepast wordt om zichzelf wil, doch uitsluitend om het effect van de definitieve heffing, waarop de voorloopige vooruitloopt te waarborgen. De voorloopige heffing is dus als het ware een accessoir van de definitieve. Zonder de definitieve verliest zij haar zin. Blijft deze achterwege, dan mist de voorloopige heffing haar bestemming. Ook in de bewoordingen, waarin de bevoegdheid tot voorloopige toepassing van een wijziging van een invoerrecht is geregeld, komt het gemis aan zelfstandigheid duidelijk tot uiting en men mag aannemen, dat deze vorm niet zonder reden gekozen is.

Wanneer de definitieve heffing niet tot stand komt, verliest dus ook de voorloopige heffing haar reden van bestaan. Dit beteekent, dat de opbrengst van een dergelijke heffing zal moeten worden teruggegeven. Doet men dit niet, dan maakt men van de bevoegdheid tot toepassing van de voorloopige heffing een ander gebruik dan waarvoor deze bevoegdheid geschonken is en handelt dientengevolge onrechtmatig.

Na het bovenstaande behoeft het wel geen betoog, dat ook wanneer van onverschuldigde betaling en dus van een recht op restitutie niet zou kunnen worden gesproken, voor de billijkheid daarvan argumenten zijn aan te voeren, die heel wat zwaarder wegen dan de argumenten, welke de Minister bijbracht tot staving van zijn standpunt, dat men aan restitutie beter niet kan beginnen.

Daarnaast valt er, wanneer het gaat om de billijkheid, ook nog op te wijzen, dat de voorloopige heffing van opcenten het evenwicht van de concurrentievoorwaarden heeft verstoord en tegenover de importeurs, die toevallig de heffing zijn ontlopen, en tegenover de concurrenten, die, om welke redenen ook, hun behoeften in het binnenland hebben kunnen dekken. Weliswaar is deze verstoring van evenwicht inhaerent aan het stelsel van de voorloopige heffing, dat op zichzelf volkomen rechtmatig is toegepast, maar nu aan de voorloopige heffing achteraf de grond is komen te ontvallen, is die verstoring van evenwicht een argument te meer, om den importeurs de betaalde opcenten te restitueeren. Bovendien zou, wanneer de voorloopige heffing was gecontinueerd, de kans op verhaal groter zijn geweest. Het is meer in overeenstemming met de billijkheid, dat de Staat het risico van het verschil van inzicht tusschen Regeering en volksvertegenwoordiging draagt, dan dat dit op de importeurs komt te rusten.

Het is volkomen begrijpelijk, dat de administratie in deze voor de schatkist zoo benarde tijden gelden, die zij eenmaal in handen heeft, ongaarne weder afstaat. Maar het is van nog grooter belang, dat alle willekeur vermeden wordt.

Mocht de Regeering onverhoopt restitutie blijven afwijzen, dan is er alle reden aan te dringen op een aanvulling van de wet van 17 Mei 1934, waarbij in gevallen als het onderhavige terugbetaling gewaarborgd wordt.

G. E. VAN WALSUM.

OVERLADINGSPREMIES VOOR DE NEDERLANDSCHE ZEEHAVENS.

Dat de Regeering in haar passieve houding ten aanzien van de nationale zeehavens niet kan volharden, wil zij niet dat aan dit groote nationale goed onherstelbare schade wordt toegebracht, is voor ieder wel duidelijk geworden. De ons omringende landen voeren een zeer actieve politiek ten gunste van hun zeehavens, getuige de Fransche surtaxes d'entrepôt et d'origine, de Seehafenausnahmetarieven van de Duitsche spoorwegen en de bekende Belgische maatregelen als lage loodsgelden, vrij sleepen Antwerpen-Dordrecht, Rijnvaartpremies. Worden in België groote sommen door de overheid toegelegd op den loodsdiensdienst en op de gemeentelijke exploitatie van de Antwerpsche haven, daarnaast vormen de Rijnvaartpremies en het vrije sleepen een directen aanval op het transitoverkeer, dat geografisch, historisch en economisch op Rotterdam is georiënteerd. Sedert Maart heeft zich daarbij gevoegd de Belgische devaluatie, die met één slag alle kosten in de Belgische havens met nog 28 pCt. verminderde. De Antwerpsche havenloonen bedragen thans ongeveer de helft van die te Rotterdam. De kosten van overlading en plaats-expeditie toonen dan ook een overeenkomstig verschil en in vele gevallen bedraagt dit verschil zelfs meer dan de geheele binnenvracht Rotterdam-Antwerpen of vice versa.

Omtrent de afvloeiing van het Rotterdamsche verkeer naar Antwerpen spreken de herhaaldelijk gepubliceerde cijfers een duidelijke taal en tenzij spoedige en krachtige maatregelen van verweer worden genomen, is het einde van dit alles niet moeilijk te gissen. Kwijnt Rotterdam en moeten de Rotterdamsche ondernemers het bij gebreke aan den onvermijdelijken overheidsbijstand machteloos aanzien hoe hun het eene stuk werk na het andere wordt afhandig gemaakt en hoe het eene verkeer het andere met zich medesleept, in Antwerpen is men intusschen hard op weg om het record van 1929 te verbeteren.

Is het der Regeering ernst met haar verklaring, dat de belangen van onze zeehavens zijn nationale belangen, dan vraagt men zich met ontsteltenis af, of zij meent, dat deze belangen nu voldoende veilig zijn gesteld door een verlaging van de loodsgelden, welke — hoe belangrijk ook op zichzelf — tenslotte niet meer is dan het wegnemen van een 15 jaar lang bestendigheden wantoestand. Op vervulling van de door de zeehavens naar voren gebrachte beide overige desiderata ten aanzien van de havenretributies en Rijnvaartpremies moge hier nogmaals met allen nadruk worden aangedrongen.

Daarnaast echter blijft het groote verschil in kosten en prijzen tusschen ons land en België. Meende men na de Belgische devaluatie aanvankelijk, dat dit verschil spoedig zou worden uitgewischt, inmiddels bleek dat daarop niet kan worden gerekend. Het concurrentievermogen van Rotterdam is hierdoor gebroken en Antwerpen weet zich — volkomen begrijpelijk — dit ten nutte te maken.

In den loop der laatste jaren hebben wij herhaaldelijk gezien, dat de dispariteit in de valuta's aanmerkelijke verschillen in kosten en prijzen teweeg bracht tusschen de verschillende landen. Hiertegen werd dan telkens van de zijde van de benadeelden een uitgebreid stelsel van afweermatregelen in werking gebracht ter bescherming van de eigen productieorganen en tot behoud van de economische weerkracht van het land. Hier te lande leidde het groote verschil met het wereld-prijsniveau tot uitgebreide steunmaatregelen en monopolieheffingen ten bate van den landbouw, terwijl de industrie voor een deel wordt beschermd door contingentteeringen, verhoogde rechten en andere invoerbelemmeringen.

Met betrekking tot de zeehavens echter bleef onze overheid passief. En toch is de welvaart van minstens een tiende van onze Nederlandsche bevolking

afhankelijk van den bloei onzer havens, toch vormen onze havens met haar geregelde verbindingen naar alle landen van overzee de uitvalspoorten voor onzen nationalen export, toch vervullen zij een niet te onderschatten economische functie en dragen jaarlijks voor meer dan f 20 miljoen bij in den export van goederen en diensten en tot verbetering van onze handels- en betalingsbalans. Niet alleen kregen de zeehavens geen hulp — uitgezonderd dan de 1 November ingegane loodsgeldverlaging — doch zij kregen, naast de ineenschrompeling van het wereldverkeer, mede den vollen last te torsen van de verkeersvermindering als gevolg vooral van de agrarische steunmaatregelen. Daarnaast lijdten onze havens onder de buitenlandse valuta-maatregelen en onder de kunstmatige middelen, waarmede het buitenland zijn eigen havens bevoordeelt.

Zoo goed als andere takken van ons economisch leven door verschillende maatregelen worden beschermd tegen de gevolgen van de buitenlandse valuta-concurrentie, kunnen ook onze zeehavens een recht daarop doen gelden. Niet alleen moet voor de overheidstarieven nieuw evenwicht met de buitenlandse havens worden geschapen, ook tegenover de elders geboden valuta-voordeelen behoort het concurrentievermogen van onze havens te worden hersteld.

Hoe kan zulks het best geschieden? Hiervoor zou ik de idee van een overladingspremie aan de hand willen doen. Deze premie op alle in onze zeehavens overgeladen goederen, zou gelijken tred moeten houden met het valuta-voordeel, hetwelk elders wordt geboden. Teneinde de zaak zoo eenvoudig mogelijk te doen loopen, lijkt mij de beste regeling, dat door bemiddeling van een centraal orgaan — hetwelk wij reeds bezitten in de Scheepvaart Vereeniging — aan de werkgevers in de haven wekelijks de premie wordt uitbetaald in verhouding tot het door hen betaalde loon. Het valuta-voordeel, dat thans bijv. door de lagere loonen in Antwerpen wordt geboden, bedraagt circa 50 pCt. Wanneer hiervan $\frac{1}{2}$ door onze overheid wordt overbrugd, dan zou dus de overladingspremie thans moeten bedragen 30 pCt. van het betaalde loon. Het resteerende $\frac{1}{2}$ deel, alsmede de hogere sociale lasten en de hogere kapitaals- en administratiekosten, zouden de werkgevers moeten trachten te overbruggen door grotere efficiency en geringere winstmarge. De premie zal in haar geheel ten goede moeten komen aan de eigenaren van de lading, resp. aan de reederijen, die van de havens gebruik maken. De scherpe onderlinge concurrentie en de drang tot zelfbehoud van de ondernemers bieden daarvoor m.i. reeds voldoende waarborg.

Welke bedragen zouden met deze overladingspremie gemoeid zijn? Dit valt heel erg mee. Bepalen wij ons eens tot Rotterdam alleen, dan zien wij dat in 1934 door de Scheepvaart Vereeniging Zuid aan havenarbeidersloonen werd uitbetaald een bedrag van circa f 7 $\frac{1}{2}$ miljoen. Nemen wij echter eens aan, dat deze loonen totaal f 9 miljoen hebben bedragen, dan zou met een premie van 30 pCt. een bedrag gemoeid zijn van f 2.700.000.

Is dit bedrag geheel verloren?

Neen! Door de invoering van de overladingspremie — naast de verder voorgestelde maatregelen — zal Rotterdam het verloren vervoer terugwinnen. Nemen wij eens aan, dat het verkeer hier met 10 pCt. zou toenemen, dan zou dit tot gevolg hebben:

10 pCt. vermeerdering van het uitbetaalde loon	= f	900.000
1000 schepen meer (in 1934 kwamen er 10.359 schepen in Rotterdam), waarvan de havenkosten op gemiddeld f 1.000 per schip aangenomen (incl. de stuwadoorskosten min betaald loon)	= „	1.000.000
minder steun voor 740 arbeiders, berekend tegen f 860 per jaar	= „	635.000
		<u>f 2.535.000</u>

waarmede het bedrag van f 2.700.000 dus vrijwel

wordt gebalanceerd. De hier gegeven cijfers zijn uiteraard approximatief en zullen hier en daar correcties behoeven, doch zij dienen voorloopig alleen om aan te toonen, dat de hier voorgestelde maatregel ook uit een oogpunt van gezonde volkseconomie verantwoord is. Wel wil ik er hier nog op wijzen, dat het meerdere loon en de havenkosten van de meerdere schepen, voor het allergrootste gedeelte worden verkregen uit het buitenland. Immers, het Rotterdamsche havenverkeer bestaat voor $\frac{1}{5}$ uit transitoverkeer en in het zeeverkeer van onze haven heeft de Nederlandsche vlag slechts deel voor een gering percentage.

Van de hiervoren genoemde drie bedragen vloeit onmiddellijk een groot gedeelte in de rijks- en gemeentelijke schatkisten terug en wel de ruim 6 ton mindere steunuitkeering in haar geheel. Daarnaast ook de in de havenkosten begrepen toeneming van zee- en havenloodsgelden, havengelden en gedeeltelijk ook kade-, loods- en terreinhuren alsook meerder stroomverbruik voor de elektrische kranen. Met betrekking tot de overige havenkosten en het meerdere loon is te bedenken, dat deze een geheel kringloop in de volkshuishouding gaan afleggen en bij iedere etappe komt een stukje daarvan aan de overheidshuishouding ten goede in den vorm van accijns, omzet-, inkomsten- of welke andere belasting dan ook. Bovendien zullen deze bedragen door verhoogden omzet welvaart spreiden onder breede lagen van de bevolking.

De 9 ton meer loon hebben uitsluitend betrekking op de havenarbeiders, welke direct bij de overlading zijn betrokken. Een verlevendigd verkeer brengt echter ook meer werkgelegenheid voor cargadoors, stuwadoors, expeditieus, factors, veemen, controleurs, voerlieden, sleepboot-ondernemers, scheepsleveranciers, reparatiewerven, bunkerbedrijven en een reeks andere ondernemingen, die met de haven verband houden. Ook voor onze Nederlandsche Rijn- en binnenvaart alsmede voor de spoorwegen zou er werkverruiming kunnen worden verwacht. Er is echter nog meer. Vermindering van de transportkosten over onze haven komt ook aan onzen Nederlandschen landbouw en industrie ten goede, terwijl eveneens de Nederlandsche transitohandel zal profiteren van een verlaging der plaatskosten.

Dat onze overheid daar, waar ons bedrijfsleven door buitenlandse valuta-dumping of andere maatregelen bedreigd wordt, behalve door contingenteerings- of dergelijke maatregelen, ook — en zeer terecht — met meer directen steun te hulp komt, is o.a. gebleken met de gage-credieten, met de subsidie aan de zeescheepvaart, bij den bouw van schepen voor buitenlandse rekening. Het zal echter moeilijk zijn aan te wijzen, waar dergelijke directe steun groter nut zal kunnen afwerpen, aan meer bedrijfsgroepen ten goede zal komen, voor een zoo groot gedeelte direct en indirect in de overheidskassen zal terugvloeien, op betere gronden kan worden verdedigd en bijgevolg met meer reden kan worden verleend, dan juist bij de nationale zeehavens.

Ter voorkoming van verwarring wil ik erop wijzen, dat de overladingspremie gedacht is als een noodzakelijk complement naast de invoering van de Rijnvaartpremies en de lagere havenretributies, welke beide laatste immers bedoeld zijn als middel om met België te dien aanzien tot een accoord op redelijke en gezonde basis te geraken. De hier voorgestelde overladingspremie zou bij de machinale lossing van erts bijv. slechts enkele centen uitmaken en het is zonder meer duidelijk, dat dit op zichzelf niet voldoende is om de Belgische Rijnvaartpremie van 3 Francs per ton te compenseeren. Het valuta-voordeel van de Belgische havens is bij de machinaal overgeladen goederen uiteraard kleiner dan bij de goederen, waarbij veel wordt verlood. Bij de eerste groep goederen danken genoemde havens hun voorsprong aan de Rijnvaartpremies. Worden deze ook hier ingevoerd, bijv. voor

erts, dan zou m.i. hiermede voldoende tegenwicht zijn verkregen om de behoefte aan een overladingspremie op erts niet meer te doen gevoelen. Bij de stukgoederen daarentegen is de overladingspremie van te meer gewicht en het is juist het groote voordeel van deze premie, dat zij niet alle goederen over één kam scheert, doch zich regelt in verhouding tot het daarop betaalde loon.

Wordt op de voorgestelde wijze een gedeelte van het valutaverschil voor onze haven gecompenseerd, dan kan het verder veilig aan het particuliere initiatief van de verschillende ondernemers worden overgelaten om toe te zien, dat het doel wordt bereikt en zonder dat nieuwe kapitaal-investaties noodig zijn, voor een groot aantal handen werk en voor een belangrijk deel van onze bevolking hernieuwde welvaart wordt verkregen.

Dat dit zoo zij, dat onze Regeering de kracht vinde om spoedig het vraagstuk onzer nationale zeehavens aldus tot een afdoende oplossing te brengen en tenslotte, dat het niet noodig zij hier het beeld te schilderen van het verdere verval onzer havensteden, zooals het onafwendbaar komen zal, indien hier niet wordt ingegrepen, krachtig, doelmatig en snel, vooraf!

H. F. KERSTEN.

VASTE KOSTEN IN DEN LANDBOUW.

Een van de opmerkelijke verschijnselen, die zich hebben voorgedaan gedurende de crisis in de veehouderij, welke nu reeds verscheidene jaren duurt, is de voortdurende toeneming van de melkproductie. Met betrekking tot dit verschijnsel, dat voor ingewijden geenszins raadselachtig is, bestaat er in breeden kring een verkeerde opvatting, welke tot uiting komt in het meermalen gehoorde verwijt aan het adres van de melkveehouders, dat zij zichzelf door een voortdurende uitbreiding van de melkproductie te gronde richten.

Degenen, die de uitbreiding van de melkproductie, welke er in de laatste jaren heeft plaats gevonden, beschouwen als een gevolg van een gebrek aan inzicht van den individueelen boer, baseeren hun oordeel op de omstandigheden in bedrijven van handel en industrie. In deze bedrijven past men zich, over het algemeen gesproken, gemakkelijker bij gewijzigde omstandigheden aan dan in den landbouw. Men ziet dan ook, dat de reactie op de sterke prijsdalingen, welke in de crisis zijn opgetreden, in de industrie anders is dan in den landbouw. Een beperking van de productie in de industrie komt eerder en gemakkelijker tot stand dan een zoodanige beperking in den landbouw.

Dit verschil wordt niet veroorzaakt door een gebrek aan inzicht bij de boeren zelf, doch is gelegen in den aard van het boerenbedrijf. Het zijn met name de vaste kosten, welke in het landbouwbedrijf een zoodanig grooten invloed hebben, dat het aanpassingsvermogen aan de veranderde omstandigheden hierdoor zeer beperkt wordt.

Over het vraagstuk van de vaste kosten in den landbouw is onlangs een verhandeling gepubliceerd in de Berichte über Landwirtschaft, Band 22, Heft I van de hand van Dr. S. v. Ciriacy-Wantrup. In deze verhandeling wordt naast een theoretische beschouwing van dit vraagstuk een proeve gegeven van een berekening van de verhouding tusschen vaste en variabele kosten in het landbouwbedrijf. De schrijver merkt hierbij op, dat men zijn berekening niet anders moet beschouwen dan een poging om een indruk te geven van de verhouding tusschen vaste en variabele kosten. Wil men een dergelijke berekening maken met de pretentie van een vrij groote nauwkeurigheid, dan dient hiervoor een zeer speciale boekhouding te worden opgezet. De schrijver heeft de berekening gemaakt aan de hand van cijfermateriaal, gepubliceerd door centrale bureaus voor landbouwboekhouding in Zwitserland, Duitschland en Denemarken.

Aan de hand van het schema, dat Dr. v. Ciriacy-Wantrup heeft gevolgd, heb ik een poging gewaagd

om een berekening te maken van de verhouding tusschen vaste en variabele kosten uit cijfermateriaal, afkomstig van bedrijven, welke aangesloten zijn bij het Boekhoudbureau der Overijsselsche Landbouwmaatschappij. Ik heb deze berekening opgezet voor 205 landbouwbedrijven uit het Overijsselsche weidegebied. Het betreft hier zuivere of vrijwel zuivere weidebedrijven van een gemiddelde grootte van ongeveer 20 ha.

Wanneer ik geheel het schema volg, dat Dr. v. C. W. geeft, dan kom ik tot een berekening, die samengevat is in onderstaande tabel. (De gegevens hebben betrekking op het boekjaar 1933/34).

Berekening van de verhouding tusschen vaste kosten en variabele kosten van 205 bedrijven, gelegen in het weidegebied van Overijssel.

(De cijfers stellen voor Guldens per ha).

Vaste kosten.		Variabele kosten.	
a. 5 % rente van het landbouwkapitaal	112.20	a. veevoeder	55.15
b. afschr. en onderhoud gebouwen	5.10	b. kunstmest	7.22
c. afschr. en onderh. werktuigen	5.88	c. $\frac{1}{3}$ loonarbeid	12.09
d. zaaizaad en pootgoed	0.63	d. onkosten	11.79
e. grond- en polderlasten	8.36		
f. ondermelk	8.—		
g. familiaarbeid	88.72		
h. $\frac{1}{2}$ loonarbeid	24.19		
	253.17		86.25

Ter toelichting van deze berekening zij nog het volgende opgemerkt.

Dat de posten, genoemd onder a, b en c tot de vaste kosten behooren, behoeft wel geen nadere toelichting. Onder het landbouwkapitaal wordt samengevat de waarde van grond, gebouwen en inventaris.

Dat de onder d. genoemde uitgaven voor zaaizaad en pootgoed tot de vaste kosten gerekend moeten worden, is duidelijk. Deze uitgaven zijn immers, „conditio sine qua non” voor het verkrijgen van een oogst.

De onder e. genoemde grond- en polderlasten genieten als vaste lasten voldoende bekendheid om hun plaatsing onder de vaste kosten duidelijk te maken.

Minder vanzelfsprekend is het wellicht voor sommigen, dat de onder f. genoemde uitgaven voor ondermelk tot de vaste kosten gerekend worden. Het betreft hier ondermelk, die teruggenomen wordt van de zuivelfabriek. Wanneer de boer desgewenscht alle ondermelk aan de zuivelfabriek zou kunnen laten, zou de waarde van hetgeen hij uit eigen beweging terugnam onder de variabele kosten gerekend moeten worden. Deze vrijheid om alle ondermelk aan de fabriek te laten bestaat echter in het algemeen niet, vooral niet in de laatste jaren. Voor zoover de boeren verplicht zijn ondermelk terug te nemen, dient de waarde hiervan tot de vaste kosten te worden gerekend. Hoewel de regeling niet aan alle fabrieken dezelfde is, heb ik gemeend de waarde van de teruggenomen ondermelk geheel onder de vaste kosten te moeten rekenen. Over het algemeen toch kan worden aangenomen, dat de ondermelk, die teruggenomen wordt, niet op de fabriek gelaten kan worden.

Ook de post onder g., de familiaarbeid, behoeft wellicht eenige toelichting. De waarde hiervan wordt als volgt berekend. Het aantal arbeidsdagen per ha kan voor zuivere weidebedrijven in Overijssel worden aangenomen op 50. Stellen wij het gemiddelde dagloon op f 2.50, dan kan op deze wijze uitgerekend worden, hoe groot voor een bedrijf van bepaalde grootte de totale uitgaven aan loon zouden zijn, indien alle arbeid zou moeten worden betaald. Dat zou in ons geval f 125 per ha worden. In werkelijkheid is uitgegeven f 36.28 per ha. De overige, niet betaalde arbeid, wordt geleverd door den boer en zijn gezin. De waarde hiervan moet worden gesteld op f 125 — f 36.28 = f 88.72. Dit bedrag moet gerekend worden onder de vaste kosten. Immers, de arbeidskracht van den boer en zijn familie is een vaste grootheid, die onder alle omstandigheden in het bedrijf tot uitdruk-

king komt en die niet naar goedvinden kan worden vergroot of verkleind.

Als vaste kosten zijn verder onder *h.* vermeld $\frac{3}{4}$ van den loonarbeid; wij volgen hier Dr. v. C. W. en meenen, dat voor het Overijsselsche weidegebied, waar men alleen in de drukste zomermaanden los personeel in dienst heeft, dit gedeelte zeker wel tot de vaste kosten gerekend moet worden.

De posten, welke opgenomen zijn onder de variabele kosten, behoeven verder geen toelichting. Onder *d.* zijn uitgaven van verschillende aard begrepen, bijv. uitgaven voor waterleiding en electriciteit, die zeker tot de variabele kosten gerekend moeten worden. Een gedeelte van deze uitgaven behoort wellicht nog onder de vaste kosten, doch het was niet wel mogelijk deze post te splitsen.

Er blijkt uit bovenstaande berekening, dat voor deze 205 bedrijven uit het Overijsselsche weidegebied gemiddeld 74 pCt. van de totale kosten tot de vaste kosten moeten worden gerekend.

Met deze cijfers voor oogen zal, dunkt mij, ook voor degenen, die in de toeneming van de melkproductie, zooals deze in de laatste jaren heeft plaats gevonden, een onbegrijpelijk verschijnsel zien, de zaak duidelijk worden. Het melkveehoudersbedrijf is zoozeer gebonden door het groote percentage vaste kosten, dat voor den individueelen boer de eenige uitweg uit de moeilijkheden is, het produceeren van meer melk. Dit geldt natuurlijk speciaal voor die veehoudersbedrijven, waarvoor niet of in zeer geringe mate de mogelijkheid bestaat om grasland om te zetten in bouwland.

Het is ook duidelijk, dat, wanneer men op *korten termijn* een inkrimping van de melkproductie tot stand wil brengen, men zijn toevlucht moet nemen tot een beperking door maatregelen van overheidswege. Ik laat hierbij geheel in het midden, welke deze maatregelen zouden moeten zijn. Zoolang de variabele kosten nog worden goedge maakt, streeft de individueele boer naar verbetering van de uitkomsten van zijn bedrijf door het produceeren van meer melk.

Zooals ik hierboven reeds heb opgemerkt, beschouwt de schrijver van het artikel in de *Berichte über Landwirtschaft* zijn berekeningen slechts als een proef. Als zoodanig moet men ook de berekeningen beschouwen, die ik gemaakt heb aan de hand van de gegevens van het Boekhoudbureau der Overijsselsche Landbouwmaatschappij. Deze cijfers zijn echter naar mijne meening wel geschikt om een indruk te geven van den aard der moeilijkheden, die de landbouw en speciaal de veehouderij, in den tegenwoordigen tijd ondervindt.

Ir. J. S. KEYSER.

ENKELE INDRUKKEN VAN DE NAJAARSVERGADERING DER INTERNATIONALE KAMER VAN KOOPHANDEL.

Voor de eerste maal sedert het in Juni jl. te Parijs gehouden Congres, waarmede de werkperiode 1933 t.e.m. 1935 van de Internationale Kamer van Koophandel werd afgesloten, kwam op 15 dezer het Hoofdbestuur der Kamer weder bijeen, met als voornaamste taak het vaststellen van het werkprogramma voor het komende tweejaarlijksche tijdvak. De heer *F. H. Fentener van Vlissingen*, tijdens het Congres voor deze periode tot President der Kamer herkozen, nam ook op deze Conseil-vergadering den voorzitterszetel in. Behalve verschillende aangelegenheden van internen aard vermeldde de agenda een tweetal voordrachten van bekende internationale persoonlijkheden, waarvan de kennismaking ook voor een ruimeren kring dan de te Parijs aanwezige hoofdbestuursleden van interesse kan zijn.

Na afdoening van enkele huishoudelijke zaken en herbenoeming van het Bureau der Kamer voor de periode 1935/37 — waarbij de heer *J. B. van der Houwen van Oordt*, Voorzitter van de Nederlandsche Organisatie, werd aangewezen om de plaats van wijlen den heer *W. Westerman* als Vice-president der Inter-

ationale Kamer in te nemen — was in de ochtendvergadering allereerst het woord aan den heer *Thomas Watson*, President der International Business Machine Corporation en Voorzitter van de Amerikaanse Sectie der Kamer, tot het houden van een inleiding over den economischen en financieelen toestand in de Vereenigde Staten.

Ofschoon de heer Watson in het begin van zijn rede uitdrukkelijk verklaarde, dat hij niet behoorde tot hen, die „door dik en dun” met de politiek van de regering-Roosevelt meegaan, en veeleer te kennen gaf, dat men diende te streven naar een samensmelting van de beste elementen uit de oude en de nieuwe orde van zaken, gaf hij niettemin blijk van een zeer groote mate van optimisme bij het beoordeelen van de resultaten der „new deal”; zoozeer zelfs, dat bij verscheidene zijner hoorders, waaronder ook steller dezes, van tijd tot tijd wel eenige twijfel rees of de huidige situatie door spr. niet al te rooskleurig werd voorgesteld. Niettemin moet worden erkend, dat verschillende der door den heer Watson genoemde cijfers den onmiskenbaren indruk geven van een krachtige opleving sedert het dieptepunt der depressie in de jaren 1931 en 1932¹⁾.

Tegenover deze onmiskenbare aanwijzingen van een progressief herstel van het bedrijfsleven staat echter de verontrustende en vooral in het buitenland veelal zeer ongunstig beoordeelde aanwas van de publieke schuld der Vereenigde Staten, welke sedert het aan het bewind komen der tegenwoordige Regeering met niet minder dan bijna $8\frac{1}{2}$ milliard \$ (d.i. met meer dan 40 pCt.), is toegenomen. Ook op dit punt deed de heer Watson echter een tamelijk optimistisch geluid hooren, en met behulp van een aantal berekeningen trachtte hij zijn gehoor te overtuigen, dat de werkelijke toeneming van den schuldenlast aanzienlijk lager is dan die, welke de nominale cijfers aangeven. Immers eenerzijds moeten van de bovengenoemde $8\frac{1}{2}$ milliard \$ niet minder dan ca. $3\frac{1}{2}$ milliard worden afgetrokken, welke zich in den vorm van contanten in handen bevinden, ten deele van de Treasury (boven de bedragen, welke deze in het begin 1933 reeds in kas had) en voor het overige van het in 1934 ingestelde „Currency Stabilization Fund”. In de tweede plaats wees de heer Watson erop, dat van de daarna overblijvende ruim 5 milliard \$ meer dan de helft is besteed voor leeningen aan banken, industrieën, landbouwers, spoorwegen, verzekeringmaatschappijen, enz., welke leeningen voor den Staat eveneens een actiefpost vertegenwoordigen (bij de vraag, in hoeverre deze activa volwaardig geacht moeten worden, bleef spr. intusschen niet stilstaan). Aldus becijferde de heer Watson de werkelijke netto-toeneming der openbare schuld op nog geen $2\frac{1}{2}$ milliard \$, zijnde slechts ongeveer 12 pCt. van den schuldenlast vóór 1933, nog geen 5 pCt. van het nationale inkomen en nog niet 1 pCt. van het nationale vermogen der Vereenigde Staten! Tenslotte wees spr. er nog op dat, tengevolge van de recente conversies, de totale *rentelast* van de Vereenigde Staten sedert 1932 nauwelijks was toegenomen.

Vervolgens gaf de heer Watson nog enkele interessante cijfers over de ontwikkeling van het Amerikaan-

¹⁾ Enkele van de meest belangwekkende dezer cijfers mogen hier volgen:

Nationaal inkomen der Ver. Staten in 1934: \$ 50 milliard, d.i. ruim 10 pCt. hooger dan in 1933. *Bankdeposito's*: momenteel \$ 3 milliard — d.i. 7 pCt. — boven het niveau van een jaar geleden. *Ruwstaalproductie* in de eerste 9 maanden van 1935: 133 pCt. hooger dan in de corresponderende periode van 1932; stijging van de *productie van automobielen* over dezelfde periode: 154 pCt. *Totale loonen*, uitbetaald in de industrie: 24 pCt. hooger dan het vorige jaar. *Winsten* van industriele N.V.'s over de eerste 9 maanden van 1935: 25 pCt. hooger dan in 1934, terwijl de stijging van 1934 in vergelijking tot 1933 reeds 47 pCt. had bedragen. *Totale inkomsten van den landbouw* over dezelfde 9 maanden: 25 pCt. hooger dan in de corresponderende periode van 1933 en 35 pCt. boven 1932.

sche loonpeil, hetwelk thans, bij een 48-urige werkweek, gemiddeld 1.325 \$ per jaar bedraagt (in doorsnee over „skilled” en „unskilled labourers”, over alle leeftijden, en over mannen en vrouwen), vergeleken bij 426 \$ en een 10-urigen werkdag omstreeks 1900, en 288 \$ bij een niet wettelijk beperkten en somtijds tot 16 uur per dag oplopenden arbeidsduur in de 60-er jaren van de vorige eeuw.

Het laatste gedeelte van sprekers rede, voor het auditorium der Internationale Kamer van Koophandel wellicht het belangrijkste, was gewijd aan de nieuwe stroomingen in de handelspolitiek der Vereenigde Staten, welke, zooals bekend, onder leiding van den Minister van Buitenlandsche Zaken, Cordell Hull, in sterke mate gericht zijn op het verruimen van de handelsmogelijkheden met het buitenland. Spreker onderstreepte nog eens, dat het meer en meer tot de publieke opinie in de Vereenigde Staten begint door te dringen, dat deze verruiming niet alleen in het belang is van een beperkte groep van export-industriën, maar van het geheele economische leven der Vereenigde Staten, met inbegrip van de in politiek opzicht zoo invloedrijke landbouwkringen. Erkend moet worden dat, indien deze overtuiging inderdaad veld mocht winnen, dit voor de wereld in haar geheel meer aanleiding geeft tot werkelijk optimisme dan alle cijfers omtrent de ontwikkeling der binnenlandse conjunctuur in de Vereenigde Staten, waarbij men — gezien de financieringsmethoden van de „new deal”, en in weerwil van de hierboven aangehaalde berekeningen — nog steeds bezwaarlijk de vrees voor een slechts kunstmatige opleving van zich af kan zetten.

In de namiddagvergadering kwam nogmaals het thema van de handelsverruiming aan de orde. Hier sprak nl. de Fransche minister van Economische Zaken, de heer *Georges Bonnet*, over het voorstel, dat door hem namens de Fransche Regeering in de jongste Assemblée van den Volkenbond is verdedigd, en waarvan de strekking was om te geraken tot uitbreiding van bilaterale handelsverdragen met een clause, volgens welke de contracteerende partijen zich de vrijheid zouden voorbehouden om, ingeval van een belangrijke verandering in hun wederzijdsche wisselkoersen, het verdrag op een korten termijn te beëindigen.

Spr. zette uiteen, dat dit voorstel de logische voortzetting was van de economische politiek, welke Frankrijk reeds sinds eenige jaren voert. Ook op de Conferentie te Londen in 1933, aldus de heer Bonnet, streefde de Fransche Regeering in wezen naar hetzelfde doel. Zij heeft er nimmer naar gestreefd om aan de andere landen een monetaire pariteit op te leggen, welke deze in de practijk onmogelijk zouden kunnen handhaven; integendeel erkent zij uitdrukkelijk de vrijheid van ieder land om zelf zijn muntpariteit te bepalen, mits slechts openlijk te kennen wordt gegeven, welke deze pariteit zal zijn. Terwijl men echter te Londen nog hoopte, de monetaire stabilisatie zelve tot object van een overeenkomst te kunnen maken, wil men zich thans — nu blijkt, dat men daarmee voorloopig te hoog heeft gegrepen — tevreden stellen met een stelsel van handelsverdragen, die voor ieder der aangesloten landen a.h.w. een premie stellen op monetair „goed gedrag”. Men kan redelijkerwijze niet verlangen, dat het eene land afstand doet van de wapenen der tariefpolitiek en der contingententeering, terwijl het andere dat van een fluctueerenden wisselkoers behoudt. Noodzakelijk is, dat op de een of andere wijze beide wapenen gelijktijdig worden neergelegd; in welken vorm dit geschiedt is daarentegen, aldus de heer Bonnet, slechts van secundaire beteekenis.

Ook deze spreker gewaagde voorts met veel voldoening van de instemming, die het Fransche voorstel bij den Amerikaanschen minister Cordell Hull had gevonden, terwijl hij zijn rede eindigde met een beroep op de publieke opinie en een warm woord van

dank aan de Internationale Kamer van Koophandel voor de belangrijke diensten, welke deze bij voortdurende aan de „goedgezinde” regeeringen bewijst, door deze publieke opinie in den voor de gewachte der handelsverruiming gunstigen zin te beïnvloeden. De heer Bonnet voegde hieraan nog toe, dat de resoluties van het Congres der Kamer te Parijs ook bij de jongste besprekingen te Genève de volle aandacht hadden gehad.

Wat betreft het door het Hoofdbestuur goedgekeurde werkprogramma der Kamer voor de komende twee jaren verdient allereerst vermelding de instelling van een gemengde studiec commissie, bestaande uit vertegenwoordigers van de Kamer en van de „Carnegie Endowment for International Peace”, welke laatste op haar bijeenkomst te Londen in Maart jl. een resolutie heeft aangenomen, waarbij de Internationale Kamer tot samenwerking in dezen vorm werd uitgenoodigd. De gemengde commissie, waarvan de heer *Nicholas Murray Butler*, President van de Carnegie Endowment, en de heer Fentener van Vlissingen gezamenlijk als voorzitters optreden, heeft in begin October jl. haar eerste en op 16 dezer haar tweede vergadering gehouden. Het ligt in de bedoeling, dat zij o.m. de bestudeering zal overnemen van drie der belangrijkste vraagstukken, welke op het programma der Internationale Kamer van Koophandel voorkomen, nl. de handelspolitiek, de monetaire stabilisatie en het herstel van het internationale credit- en kapitaalverkeer.¹⁾

Wat betreft de meer technische werkzaamheden van de Internationale Kamer, zullen verschillende van de bestaande studiec commissies de reeds vóór het Congres te Parijs door haar aangevangen werkzaamheden voortzetten. Een belangrijke plaats is o.m. ook ditmaal weder ingeruimd aan de statistische en andere onderzoekingen op het gebied van het distributiewezen, terwijl daarnaast een afzonderlijke sub-commissie zich zal bezighouden met de vraagstukken van publiciteit en reclame, zulks zoowel in technisch opzicht als uit het oogpunt van de bestrijding van deloyale publiciteitsmethoden.

Als nieuw onderwerp staat verder op het programma een vergelijkende studie betreffende den belastingdruk in de verschillende landen. Voorts zal de mogelijkheid worden nagegaan om, in overleg met de bestaande nationale bankiersorganisaties, te geraken tot de oprichting van een „Bureau Bancaire International”, dat verschillende technische quaesties op bankgebied in studie zou kunnen nemen; e.e.a. op voorbeeld van het in 1934 in samenwerking met de Kamer opgerichte Internationale Bureau voor Effectenbeurzen, dat inmiddels reeds is begonnen met de bestudeering van een aantal middelen om de samenwerking en het contact tusschen de beurzen onderling te verbeteren. Op bankgebied hoopt men o.m. te kunnen geraken tot de uitgave van een „Manuel de Termes Bancaires”. Ook zal door de Internationale Kamer de mogelijkheid worden onderzocht om met het Institut International pour l'Unification du Droit Privé te Rome samen te werken tot het bereiken van een uniforme wetgeving op het gebied van documentaire credieten.

Op verkeersgebied is o.m. besloten tot het in studie nemen van het vraagstuk der coördinatie van zee- en luchtvervoer, en voorts tot verschillende technische en statistische onderzoekingen met betrekking tot het spoorweg- en het automobielverkeer. Verder zal de Kamer met kracht haar actie voortzetten ter bescherming van de belangen van de gebruikers van den internationalen telegraafdienst, zulks vooral met het oog op de e.k. Conferentie tot herziening van de Internationale Telegraafconventie, welke over ruim

¹⁾ Een zestal economen van naam zijn als deskundigen aan de Commissie verbonden, t.w. de hoogleraren *T. E. Gregory* (Engeland), *Ch. Rist* (Frankrijk), *A. Predöhl* (Duitschland), *L. Pasvolsky* (Ver. Staten), *B. G. Ohlin* (Zweden) en *E. Böhler* (Zwitserland).

twee jaar te Caïro zal worden geopend. Ook op het gebied der luchtpost zal het streven naar meer faciliteiten voor de gebruikers worden voortgezet.

Tenslotte vermeldt het programma nog een aantal onderwerpen van juridischen aard, waaronder het bijebrengen van een documentatie op het gebied van de kartelwetgeving in de verschillende landen, en een voortzetting van de vergelijkende studies inzake faillissementsrecht (speciaal voor zoover betreft de bescherming van de rechten van crediteuren), waaromtrent ter gelegenheid van het Congres te Parijs reeds een eerste publicatie is verschenen. Ook met betrekking tot de bescherming van het recht van den Industrieelen Eigendom zullen de bemoeiingen van de Kamer op verschillende punten worden voortgezet (bescherming van nieuwsberichten, prijsbinding van merkartikelen, rechtspositie van den gesalarieerden uitvinder, enz.), terwijl tenslotte dient te worden vermeld, dat het ontwerp voor een internationale uniforme interpretatie der voornaamste handelstermen — waarop in dit tijdschrift reeds enkele malen de aandacht werd gevestigd — thans zijn voltooiing nadert.

Alles tezamen genomen geeft dit dus wederom een zeer gevarieerd programma, hetgeen doet verwachten, dat het e.k. Congres (te Berlijn in Mei of Juni 1937) wederom „elk wat wils” zal kunnen bieden. Moge dit Congres tevens worden gehouden onder omstandigheden, die wat betreft het hoofdpunt van het streven der Kamer, de verruiming der internationale handelsbetrekkingen — een gunstiger vooruitzicht bieden, dan dit thans helaas nog het geval is!

J. G. KOOPMANS.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE JONGSTE FRANSCHE NOODVERORDENINGEN.

Dr. H. Weichmann te Parijs schrijft ons:

Op 31 October van dit jaar is de aan het Kabinet-Laval verleende volmacht verstreken, waardoor verdere maatregelen nog slechts door middel van de gewone wetgeving kunnen worden genomen.¹⁾ Rekening houdende met de moeilijkheden, welke deze weg biedt en met een ongetwijfeld te constateeren toenemende ontevredenheid over de deflatiemaatregelen, heeft de Regeering nog kort vóór het verstrijken van den termijn een laatste reeks noodverordeningen gemaakt, welke de vroegere maatregelen moeten aanvullen en het door de volmacht aan de Regeering gegeven vertrouwen moeten rechtvaardigen. De jongste noodverordeningsarbeid gaat daarbij echter kwantitatief ver uit boven het kader van zijn vroegere werkzaamheid, evenwel zonder dezen in kwaliteit te evenaren.

In de 339 verordeningen, welke het „Journal officiel” met een nieuw deel van ongeveer 400 bladzijden verrijken, worden vele gebieden geregeld, welke echter meerendeels nauwelijks met de formule van de verleende volmacht, namelijk de verdediging van den Franschen Franc en het herstel van het bedrijfsleven, in overeenstemming kunnen worden gebracht. De meest verschillende gebieden vormen het onderwerp van de nieuwe noodverordeningen: de reorganisatie van het bestuur, de herziening van het handelsrecht, de financieele en belastingpolitiek, de betere bewapening van het land, de wijziging van het stelsel van sociale verzekering en tenslotte bijna alle gebieden; die vallen binnen het terrein van de bestaande 19 ministeries, aan welke het apparaat van de Regeering is toevertrouwd. Volgens de bij den President van de Republiek ingediende motiveering hebben deze decreten ten doel, eenerzijds de sedert langen tijd in het middelpunt van de belangstelling staande administratieve hervorming tot stand te brengen en anderzijds op economisch en financieel gebied de vroegere noodverordeningen aan te vullen of bij in-middels gebleken noodzakelijkheden aan te passen. In werkelijkheid bleef deze doelstelling niet gehand-

haafd, veeleer vindt men in haar de meest uiteenloopende gezichtspunten vereenigd, terwijl bovendien moet worden geconstateerd, dat vóór alles de Fransche bureaucratie, welke in dit opzicht niet beter is dan eenige andere, van de gelegenheid heeft geprofiteerd, om aan de meest verschillende voorstellen van rapporteurs op pijnlooze wijze kracht van wet te geven.

Bij den overvloed van verordeningen is het natuurlijk niet mogelijk ze afzonderlijk te behandelen of zelfs te noemen. Wij moeten dus volstaan met een algemeen indruk en zullen trachten, de meest essentiële bepalingen, in de voornaamste groepen onderverdeeld, naar voren te brengen. Ook hierbij moeten wij echter het voorbehoud maken, dat de besproken bepalingen noch wegens haar betekenis gelijkwaardig zijn, noch ook steeds precies bij een bepaalde groep kunnen worden ingedeeld.

Op het gebied van de *bestuurshervorming* zijn de desbetreffende verordeningen de conclusies van de in den zomer van dit jaar geïnstalleerde talrijke onderzoekingscommissies, welke het bestuursapparaat moesten onderzoeken. Zij hebben ten doel bij de verschillende instanties de administratiekosten te verminderen en een krachtige uitvoerende macht te verzekeren. Zoo bewerkstelligen zij in de verschillende ressorten een reorganisatie van de structuur van het bestuurswezen, een wijziging van het personeelstatuut, hervormingen t.a.v. de recrutering van het personeel en, al naar gelang van de doelmatigheid, maatregelen voor centralisatie en decentralisatie van bestuur. In wezen betreft het hier echter geen fundamentele hervorming van het Fransche bestuursapparaat, doch een reeks van losse maatregelen, welke slechts voor Frankrijk van belang zijn en waarvan het economisch resultaat niet kan worden geschat. Belangrijke onderdeelen van de bestuurshervorming, zooals bijv. de afschaffing van de in Frankrijk zeer veel voorkomende cumulatie van betrekkingen, bleven hierbij bovendien voor de gewone wetgeving gereserveerd.

De op het gebied van het *bedrijfsleven* uitgevaardigde verordeningen zijn betrekkelijk gering in aantal; zij vormen overigens een mozaïek van afzonderlijke maatregelen, welke eerder door actueele noodtoestanden dan door een bijzondere zienswijze ten aanzien van het economisch herstel zijn ontstaan. Ook hier staat in de eerste plaats een meer bestuurstechnische maatregel op den voorgrond, namelijk de reorganisatie van het Departement van Handel, hetwelk door een uitbreiding van het personeel, voornamelijk in de afdeling handelsverdragen, door een omgroepering van diensten en door het aanstellen van technische adviseurs, beter in staat gesteld zal worden om aan de steeds ingewikkelder wordende eischen van het bedrijfsleven te voldoen. Nadat de eerste reeks noodverordeningen reeds maatregelen bevatte voor het mobiliseeren van den achterstand uit hoofde van de clearing door middel van een staatsgarantie, voor een betere verdisconting van de door de compensatie-instanties afgegeven receptissen — deze hadden slechts betrekking op de vorderingen van reeds een jaar geleden — bezitten receptissen thans reeds na drie maanden dit voorrecht. Practisch wordt door dezen maatregel het mobiliseeren van in het Duitsch-Fransche clearingverkeer ontstane achterstanden bevorderd.

Ter ondersteuning van de Regeeringspolitiek tot verlaging van de prijzen werden voorschriften omtrent openbare prijslijsten in de winkels uitgevaardigd. Als bescherming van het middenstandsbedrijf is verkoop door z.g. rijdende bazars (camionbazars) op het platteland verboden. Tenslotte heeft de Regeering door middel van de noodverordeningen voor de eerste maal de wettelijke grondslagen gelegd voor *gedwongen kartelleering* van een industriele groep, nadat het door Flandin ingediende ontwerp-Kartelwet door den Senaat nog onafgedaan was ge-

¹⁾ Zie E.-S.B. van 24 Juli en 14 Aug. 1935.

laten. Op verzoek van de zijde-industrie te Lyon, welke zeer noodlijdend is, werden voorschriften voor het tegengaan van prijs- en loonbederf, evenals voor het aankopen van weefstoelen ter rationalisatie van de productie en voor de aanpassing van haar capaciteit aan het opnemingsvermogen uitgevaardigd, welke voorschriften afhankelijk zullen zijn van de toestemming van $\frac{2}{3}$ der producenten, die $\frac{1}{4}$ van de productie vertegenwoordigen.

Op het terrein van het *handelsrecht* heeft de Regeering van haar volmacht gebruik gemaakt, om met het oog op de bescherming van de spaarders eenige voorschriften van het tot dusverre bestaande vennootschapsrecht te wijzigen. Voor de naamloze vennootschappen worden, volgens het voorbeeld van de in andere staten reeds sedert lang bestaande regelingen, nadere bepalingen omtrent de samenstelling der balansen uitgevaardigd. Tegelijkertijd wordt de verantwoordelijkheid tegenover de aandeelhouders, evenals de algemeene publiciteitsplicht groter. Tenslotte wordt naast eenige speciale bepalingen ook een juridisch interessante nieuwigheid ingevoerd, namelijk het vereenigen van de obligatiehouders tot een groep met recht van vertegenwoordiging, welke de belangen van de obligatiehouders tegenover de maatschappijen met verbindende kracht ten opzichte van het geheel kan behartigen. Voor de bedrijfsleiders van de maatschappijen met beperkte aansprakelijkheid worden de reeds in de oudere verordeningen voor de naamloze vennootschappen geldende strenge voorschriften omtrent de verantwoordelijkheid toepasselijk verklaard. Afgezien van deze hervormingsmaatregelen op het gebied van het vennootschapsrecht wordt nog het recht van cessie voor de houders van effecten op naam vergemakkelijkt. Een wijziging van de vroegere noodverordeningen is de verzachting van het verbod om het beroep van bemiddelaar bij transacties op termijn op buitenlandsche beurzen uit te oefenen. Tenslotte heeft de Regeering door middel van drie decreten het chèque- en wisselrecht overeenkomstig de afspraken van de internationale conferentie in 1930/31 te Genève geünificeerd.

Ook op *fiscaal en financieel gebied* werden vele voorschriften uitgevaardigd. Wij willen volstaan met de vermelding van de modificatie van een reeks belastingwetten en methodische voorschriften, de invoering van een controle op bedrijven, welke overheidsopdrachten krijgen en op semi-officieele bedrijven, alsmede een hervorming van de wijze van uitgeven van overheidswerkzaamheden ter vergemakkelijking van de financiering. Voor verschillende groepen belastingbetalers zijn ook belastingverlagingen of -verhogingen ingevoerd, zonder dat deze maatregelen evenwel een principieele of bijzondere draagwijdte hadden. Zoo werden bijv. bepaalde belastingen voor bezitters van fondsen en voor bedrijven met daaraan verbonden vakscholen verlaagd en sommige belastingen, zooals voor benzinstations, en de jachtbelasting verhoogd.

Van grotere structureele beteekenis zijn de *in het belang van den landbouw* genomen maatregelen. Ter sanering van de graanmarkt heeft de Minister van Landbouw, de in 1933 voor de amortisatie van de landbouwcredieten ingevoerde productiebelasting van Frs. 4,— per 100 kg graan, waarvan de opbrengst ongeveer Frs. 150 mill. bedroeg, met ingang van 1 Januari 1936 afgeschaft. Deze maatregel beteekent practisch een directe verhoging van den graanprijs met Frs. 4,— ten gunste van den producent. De Regeering verklaart hierbij, dat de voorafgegaane sterke budgetaire deflatie haar in staat heeft gesteld deze maatregelen te treffen. In werkelijkheid betreft het hier een revalorisatiemaatregel, welke gezien het prijspeil van graan en van de enorme beteekenis van den Landbouw voor Frankrijk in dezen of genen vorm in ieder geval had moeten worden genomen. Tegelijkertijd heeft de Regeering haar controlemaatregelen voor het heffen van de maalbelas-

ting in maaldertijen op verzoek van deze bedrijven, evenals haar controlewerkzaamheid bij den verkoop van meel aan de bakkers, verscherpt. Bovendien heeft de Regeering echter ook een verbod tot oprichting van nieuwe molens uitgevaardigd en capaciteit-vergrooing van de bestaande molens verboden. Door een speciaal comité van beroepsorganisaties moet tegelijkertijd de contingentteering van de molens worden georganiseerd. Een reeks van decreten, welke echter meer van bestuurstechnischen aard zijn en inzonderheid op de oogstraming en het vastleggen van verbruikscijfers betrekking hebben, moet tenslotte nog den afzet van het graanoverschot in de toekomst vergemakkelijken.

Van minder ingrijpende beteekenis en in haar gevolgen sceptischer te beoordeelen, is een reeks maatregelen op het gebied van de *staatshuishouding*. Behalve een reorganisatie van het betreffende departement voor publieke werken dient een reeks afzonderlijke voorschriften voor een betere regeling van de concurrentie tusschen auto- en spoorwegen te worden vermeld, welke slechts een aanvulling op reeds vroeger uitgevaardigde maatregelen is. Ter vermindering van het tekort bij de spoorwegen worden nieuwe bestuurstechnische voorschriften uitgevaardigd, welke o.m. betrekking hebben op bepaalde reorganisatiemaatregelen, op de versterking van de controle en op de instelling van een coördinatie-commissie voor het vraagstuk van het spoorweg-, scheepvaart- en luchtverkeer.

Een fundamenteele hervorming werd daarentegen op het gebied van het *sociale verzekeringswezen* tot stand gebracht, welke sedert langen tijd in sterke mate het onderwerp van discussie was. De kern van deze hervorming is een wijziging van het heffingsstelsel voor de premien, welke voortaan niet meer volgens categorieën van inkomentrekkers, doch als percentage van de inkomensbedragen moeten worden geheven. Tegelijkertijd wordt het percentage van de te betalen bijdragen van 8 tot 7 pCt. verlaagd, waarbij de Regeering opmerkt, dat zonder de hervorming een verhoging van de premie tot 9 pCt. noodig zou zijn geweest. Voor den Landbouw is hierbij nog in speciale modaliteiten voorzien. De regeling is voorloopig voor den duur van een jaar vastgesteld, hetgeen echter bij de officieele discussies reeds ontoereikend genoemd werd.

Tenslotte zijn, behalve een straffere controle op de bewapeningsindustrie, haar winsten en haar activiteit en naast maatregelen op het gebied van de volksgezondheid, den woningbouw e.a. nog een reeks verordeningen ten gunste van de *overzeesche bezittingen* uitgevaardigd. Voor het goederenverkeer tusschen Tunis en de overige Fransche koloniën is de Regeering gemachtigd maatregelen te treffen tot verlaging van de douanerechten. T.a.v. Algiers geven de voorschriften verlichtingen ter consolidatie van leeningen voor den Landbouw en het toestaan van betalings-termijnen, alsmede vergemakkelijking van het krijgen van voorschotten om de productie van den wijnbouw door middel van het uitrukken van wijnstokken te beperken. De reeds vroeger voor Frankrijk uitgevaardigde voorschriften betreffende huurverlaging voor zakelijke panden werden voor verschillende koloniën van kracht. Een speciaal decreet geeft tenslotte voor de koloniën uitbreiding aan de op 8 Augustus 1935 uitgevaardigde voorschriften inzake de inkrimping van de suikerproductie.

Ook uit deze, zooals gezegd, onvolledige wedergave van het werk der noodverordeningen kan de omvang en de verscheidenheid van de getroffen maatregelen blijken. In vergelijking met de vroegere noodverordeningen zijn zij alle slechts van secundaire beteekenis, somtijds zelfs komen zij op de derde, vierde of vijfde plaats. Het nieuwe noodverordeningenwerk lijkt meer op het ordenen van de bureaucratie, dan op een uitvoeisel van een uniforme economische conceptie. In het kader van de Fransche economische vraagstukken is het nauwelijks van beteekenis.

AANTEKENINGEN.

Beperking van vrouwenarbeid.

Naar aanleiding van een artikel „Beperking van vrouwenarbeid” van Dr. F. Breedvelt in het nummer van 6 November l.l., zouden wij gaarne eenige opmerkingen maken, deels van aanvullenden, deels van kritischen aard. Wij willen hierbij zoo min mogelijk in herhalingen treden, maar vermelden, volledigheidshalve, dat in Augustus van dit jaar bij den Hoogen Raad van Arbeid een voorontwerp van wet werd ingediend betreffende de vervanging van vrouwelijke arbeidskrachten door mannelijke, door n.l. te verbieden, dat een meisje beneden de 16 jaar arbeid verricht in een fabriek, werkplaats of kantoor, terwijl bovendien ook zekere werkzaamheden aan vrouwelijke arbeiders boven de 16 jaar bij algemeenen maatregel van bestuur kunnen worden verboden. Hierbij achten wij het van groot belang de Memorie van Toelichting op dit wetsontwerp eens nader te bekijken. Wij lezen daar, dat Minister Slingenberg bij minder ernstige werkloosheid dan op heden, dit onderwerp vermoedelijk zou hebben laten rusten, doch dat de huidige werkloosheidscijfers hem noopten tot het overwegen van maatregelen in deze, waarbij hij er op wijst, dat het aantal werkloozen, ingeschreven bij de arbeidsbeurzen in ons land, in het winterhalfjaar 1934/1935 gemiddeld bijna 400.000 bedroeg en het aantal daarin begrepen werklooze vrouwelijke arbeidskrachten nog geen 15.000. Minister Slingenberg haalt aan, wat zijn ambtsvoorganger heeft gezegd t.a.z. van dit punt in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer op de begroting van het Departement van Sociale Zaken, voor 1935:

„De ondergeteekende kan niet de bezwaren onderschrijven, welke in het Voorloopig Verslag van andere zijde tegen eventuele vergaande maatregelen in zake de vervanging van vrouwelijke door mannelijke arbeidskrachten werden ingebracht. Het gaat hier geenszins om het terugbrengen van de vrouw tot haar vroegere afhankelijke positie; maar om te bevorderen, dat de man eenige meerdere posities kan innemen op een terrein, dat van nature voor de vrouw niet het meest geëigend is; een streven, dat in dagen van groote werkloosheid geheel voor zichzelf spreekt.

Omtrent het onderzoek, dat de arbeidsinspectie instelde naar de technische mogelijkheid om in bepaalde bedrijven vrouwelijk personeel door mannelijk te vervangen, kan de ondergeteekende het volgende mededeelen.

Bij dat onderzoek is gebleken, dat zoodanige vervanging in vele gevallen op groote bezwaren stuit. Niet alleen, dat jongens voor monotonen arbeid veel minder geschikt zijn dan meisjes, ook zijn er werkzaamheden, waarvoor vrouwelijk personeel beter geëigend is dan mannelijk. Een typisch voorbeeld hiervan is het geval, dat zich voorgedaan heeft in een onderneming, waar door verandering van werkmethode eenige geoefende metaalbewerkers overbodig werden. Teneinde deze mannen toch aan het werk te houden, werd bij wijze van proef voor hen een loopende band samengesteld. Ofschoon de betrokkenen wisten, dat van het slagen dezer proef afhing, of zij al dan niet werkgesteld zouden blijven, en dus aangenomen mag worden, dat zij hun werk zoo goed mogelijk zullen hebben verricht, moest toch reeds na enkele maanden geconstateerd worden, dat de poging een groot fiasco was.

Ook het feit, dat mannelijke arbeiders, zoo al niet direct, dan toch in de toekomst meer loon moeten ontvangen dan vrouwelijke arbeidskrachten, speelt bij dit vraagstuk een groote rol.

Menige onderneming kan zich alleen staande houden door de productiekosten zooveel mogelijk te drukken en voor zulke ondernemingen is het vervangen van vrouwen door mannen een onmogelijkheid wegens het hogere loon, dat mannen, die een gezin hebben te onderhouden of die een gezin willen vormen, moeten verdienen.

Wel zou overwegen kunnen worden, den toelatingsleeftijd tot den bedrijfsarbeid voor vrouwelijk personeel te verhoogen, door welken maatregel voor de jongens meer werkgelegenheid zal ontstaan. Echter kleven aan dezen maatregel bezwaren voor de jongens zelf. Dezen zullen n.l., als zij volwassen zijn geworden, een gezinsinkomen moeten hebben en wanneer de ondernemer hun dit niet geven kan, is het gevolg ontslag. Zij worden dan werkloos, dikwijls zonder een vak geleerd te hebben. Het eenige, wat deze

jongens dan dikwijls kennen, zijn enkele speciale handgrepen of het maken van een onderdeelje van het product. De ondergeteekende vraagt zich dan ook af, of de aan zulk een verhooging van leeftijds grens verbonden nadeelen misschien niet grooter zijn dan het oogenblikkelijke voordeel, dat er mede bereikt wordt.”

Minister Slingenberg gaat dan verder en zegt, dat langer weifelen niet gewettigd is. Van het arbeidsverbod voor meisjes van 14 en 15 jaar in fabrieken en op kantoren is te verwachten, dat velen harer na volbrachte leerplicht een werkkring zullen zoeken in huiselijke diensten. Aldus zou geleidelijk een grooter aantal Nederlandsche meisjes als dienstbode beschikbaar komen. Letterlijk staat er dan verder:

„Ingrijpen van Overheidswege zal met behoedzaamheid moeten geschieden. Stellig immers valt tegenover de groote voordeelen, die, naar het oordeel van den ondergeteekende, aan de ontworpen regeling verbonden zijn, op bezwaren te wijzen. De boven geciteerde Memorie van Antwoord noemt verschillende van die bezwaren. Een der gewichtigste is zeker wel de preciaire toestand van de industrie, welke ertoe noopt om zooveel mogelijk af te zien van maatregelen, die als gevolg met zich kunnen brengen een stijging van de productiekosten. Intusschen behoeft deze bedenking niet zonder kritiek aanvaard te worden en houde men in het oog, dat de eene fabrikant veel meer arbeid door vrouwen en meisjes laat verrichten dan de andere, en dat menigmaal ook verschil op dit punt te constateeren is tusschen verschillende gedeelten van ons land. Een ander bezwaar ligt in de moreele gevaren, welke voor werkloos rondlopende meisjes kunnen dreigen. Ook kan gedacht worden aan de mogelijkheid, dat maatregelen, als in het ontwerp bedoeld, leiden tot verdere mechanisatie en dientengevolge tot althans tijdelijke toeneming van de werkloosheid. Daarom zal er alle ruimte gelaten moeten worden voor de noodige uitzonderingen en zal in het belang van alle betrokkenen een soepele toepassing der verbodsbepalingen gewaarborgd moeten zijn.”

Tot zoover de toelichting op het ontwerp.

Welke zijn nu echter de argumenten, die kunnen worden aangevoerd om het in dienst stellen van vrouwelijke arbeidskrachten te verdedigen. Prof. J. E. de Quay bespreekt dit punt in het maandschrift „Economie” van October l.l., aflevering 1, pag. 31 e.v. en somt er een drietal op: 1e. de grootere geschiktheid van de vrouw voor de meeste industrieele werkzaamheden; 2e. het automatisch verloop op ca. 25-jarigen leeftijd; 3e. de lagere kosten.

Evenals Prof. De Quay zijn ook wij van meening, dat de eerste stelling in zijn algemeenheid zeker niet is vol te houden. Wij gaan echter niet accoord met zijn betoog, waar hij schrijft, dat de resultaten veelal gunstiger zouden uitvallen, wanneer men jongens de werkzaamheden laat verrichten, welke thans in de meeste gevallen door meisjes worden gedaan. Dit is onmogelijk vol te houden. Er bestaan tal van gevallen, waar de vrouw minstens evengoed werk levert als de man, om maar niet eens te spreken van die industrieele verrichtingen — wij hebben o.a. op het oog de loopende band in een confectiefabriek —, waar de vrouw door den aard der werkzaamheden superieur is aan den man. Vervanging door mannelijke arbeidskrachten zou hier, bij gelijke loonen, een verhooging der productiekosten beteekenen. Dit is onnoodig en komt neer op een prijsgeven van het grondbeginsel in iedere bedrijfshuishouding, n.l. het handhaven van het economisch optimum, d.w.z. steeds de juiste verhouding vinden in het productieproces tusschen man, vrouw, jongen, meisje en machine.

Op de tweede stelling — het automatisch verloop op 25-jarigen leeftijd — willen wij hier niet verder ingaan, maar het lijkt ons interessant eens nader te onderzoeken of, en zoo ja in hoeverre de hogere kosten bij de vervanging remmend zullen optreden. Bestaan deze überhaupt? Prof. De Quay stelt voorop, dat het noodzakelijk is gelijke loonen voor jongens en meisjes te betalen, wil men ooit tot vervanging komen. En daar is ook alle reden voor, zegt hij, omdat het loon van den ongeveer 20-jarigen ongewaarden arbeider momenteel te hoog is, vergeleken

met den 30-jarigen gehuwde. Toch zijn wij van een andere meening. In de praktijk zal men op het meest verschillende terrein het meisje lagere loonen kunnen vragen dan den jongen en ook blijven vragen om de eenvoudige reden, dat meisjes in het algemeen minder geïnteresseerd zijn en derhalve ook minder vooropleiding genoten hebben, iets, wat bij de meest voorkomende vrouwelijke werkzaamheden van ondergeschikt belang is. Vandaar het verschil. Derhalve mogen wij gerust constateeren, dat het vervangen van vrouwelijke door mannelijke arbeidskrachten doorgaans met een verhooging der productiekosten gepaard gaat. Niet alleen, zooals de Memorie van Toelichting duidelijk zegt, noopt de precaire toestand van de industrie zooveel mogelijk af te zien van maatregelen, die een stijging der productiekosten veroorzaken, maar ook de considerans van deze wet — de vermindering der werkloosheid — hangt volkomen in de lucht. Niemand zal er aan denken in een depressie, waarin ons land de laatste jaren is geraakt, die het economisch leven verlamt en de welvaart vermindert, over te gaan jongens in plaats van meisjes aan te stellen. Neen, met de grootst mogelijke inspanning en zorgvuldige overdenking zal getracht worden door verdere rationalisatie en mechanisatie, en waar zulks onmogelijk is, door het aanvragen van vergunningen, het hoofd boven water te houden.

Wij zijn er van overtuigd, dat ook de Minister zijn verwachtingen niet te hoog gespannen heeft, voorzover deze bepalingen een vermindering van de werkloosheid moeten inluiden. Laten wij het eerlijk zeggen, de strekking van het ontwerp is een geheel andere, hetgeen ook in de toelichting reeds doorschemert. Het beoogt niets anders, dan dat thans groote kans bestaat, dat meisjes, na volbrachte leerplicht, een werkkring in huiselijke diensten zullen zoeken en wellicht, ouder geworden, in het dienstbodenvak zullen blijven hangen. Alsof dit een uitkomst uit de moeilijkheden beteekent! Met de grootst mogelijke objectiviteit kunnen wij zeggen, dat het streven om het meisje van 14 en 15 jaar in beter gesitueerde kringen te laten werken, ook zijn bedenkelijke zijde heeft en dikwijls groote ontevredenheid veroorzaakt, die het begin is van tal van moeilijkheden. Maar afgezien hiervan beteekent een aanvaarden van bovenbesproken bepalingen voor het geheele bedrijfsleven een ramp, een ongemotiveerde verzwaring der lasten, in flagrante strijd met iedere aanpassingspolitiek. De ondernemer zoowel als het meisje worden de dupe! Wij hopen, dat dit wetsontwerp het staatsblad nooit zal bereiken.

Mr. P. A. BLAISSE.

De wereldhandel in wapens en munitie.

De onlangs door den Volkenbond gepubliceerde „Annuaire Statistique du Commerce des Armes et des Munitions” stelt ons in staat een blik te werpen op de ontwikkeling en de samenstelling van den internationalen wapenhandel. Daarbij moet echter allereerst in het oog worden gehouden, dat de wapenhandel geenszins een index voor de mate van bewapening in de verschillende landen voorstelt, aangezien de meeste landen juist op het gebied der bewapening onafhankelijkheid van het buitenland nastreven. Niettemin zal de richting, waarin de wapenhandel zich ontwikkelt, een beeld kunnen geven van de activiteit op dit gebied.

De totale werelduitvoeren van wapens, munitie en oorlogsmaterialen bedroegen in millioenen Goud-dollars:

1925	48.1	1932	33.8
1929	64.9	1933	36.2
1931	35.4	1934	41.5

Vanaf het hoogtepunt, dat in 1929 werd bereikt, is tot 1932 een daling van bijna 50 pCt. te zien. Sedert dit jaar echter is het herstel weer vrij aanzienlijk, terwijl voor 1935 zeer zeker nog hoogere bedragen zullen worden bereikt. Bij vergelijking van de tegen-

woordige cijfers met die van 1929 moet bovendien met de algemeene prijsdaling rekening worden gehouden, hoewel deze bij wapens tengevolge van de bijzondere conjunctuur, welke hierin te bespeuren valt, waarschijnlijk minder sterk dan bij de meeste andere goederen is geweest.

Bij een vergelijking van den totalen werelduitvoer met dien van wapens, enz. valt de speciale ontwikkeling van den laatste onmiddellijk op.

	Indexcijfers van de waarde.	
1929 = 100	Totale werelduitvoeren	Uitvoer van wapens, enz.
1931	57.2	54.5
1932	39.1	52.1
1933	35.6	55.8
1934	34.4	63.9

Het parallellisme, dat tot 1932 optrad, ging sedert dat jaar in een tegengestelde ontwikkeling over.

Interessant is ook een specificatie van de in- en uitvoerlanden. Het beeld, dat deze statistieken geven, is er soms een van groote onregelmatigheid. Dit valt te verklaren uit de beteekenis van speciale leveringsovereenkomsten, welke voor den wapenhandel typeerend zijn, en uit de soms sterk wisselende vraag der binnenlandsche afnemers.

Uitvoer in millioenen Goud-dollars. (Totaal van wapens en munitie.)

	1929	1932	1933	1934
Tsjecho-Slowakije	3.20	1.43	3.18	8.71
Groot-Brittannië	21.77	10.13	10.13	9.55
Frankrijk	9.38	9.29	8.49	7.99
Zweden	3.00	3.73	3.40	3.74
Ver. Staten	10.73	2.95	3.25	3.72
België	3.04	1.50	1.44	2.13
Nederland	2.76	1.95	1.40	0.91

Opvallend is de sterke stijging van den Tsjechischen wapenuitvoer, terwijl ook België een belangrijken vooruitgang aanwist. De stijging van den uitvoer van Tsjecho-Slowakije wordt voornamelijk veroorzaakt door export van kleinere vuurwapenen naar Iran, Afghanistan, Bolivia, Paraguay en artilleriemateriaal naar Turkije.

De voornaamste afnemers van Engeland zijn: de Britsche gebieden, Bolivia, Portugal, China en Siam. Frankrijk levert voornamelijk naar Polen, Argentinië, China en Japan. De Nederlandsche uitvoer is voor het grootste gedeelte (in 1934, 66.7 pCt.) naar Nederlandsch-Indië gericht. De rest is voor Argentinië en Bolivia bestemd. De oorlog tusschen Bolivia en Paraguay en de onrust in China deden den grootsten stroom naar deze landen richten. Voor 1935 zal hierin waarschijnlijk een wijziging ontstaan.

De voornaamste invoerlanden zijn:

Invoer in millioenen Goud-dollars. (Totaal van wapens en munitie.)

	1929	1932	1933	1934
China	2.45	3.16	7.03	3.19
Australië	4.80	1.32	1.70	1.84
Britsche gebieden	4.92	2.97	3.63	1.19
Zuid-Afrika	2.30	1.49	1.41	1.29

Er zijn bovendien een groot aantal landen, welke voor kleinere bedragen importeerden.¹⁾

¹⁾ De cijfers voor Bolivia en Paraguay zijn niet bekend. Deze zullen evenwel, gezien de invoergegevens der andere landen, vrij aanzienlijk zijn.

De ontwikkeling van de Amerikaansche handelspolitiek in de laatste jaren. ¹⁾

De in Juni 1934 afgekondigde wet betreffende de handelspolitieke volmacht aan de Amerikaansche Regeering is voor ons land met het oog op de huidige onderhandelingen over een handelsverdrag van groote beteekenis. Deze wet is slechts een aanvulling op de

¹⁾ Bij de samenstelling van dit artikel hebben wij gebruik gemaakt van de volgende publicaties: Monthly Review Lloyds Bank Ltd. Oct. 1935; Wirtschaftsdienst 11 Jan. 1935; Wirtschaftsdienst 16 Aug. 1935; The American Economic Review Sept. 1935.

Tariff Act van 1930, onder den titel „for promotion of foreign trade”.

Zij geeft den President gedurende drie jaar de volmacht tot het herzien van de bestaande Amerikaanse tariefwetgeving en tot het aanwenden van alle middelen om, door het afsluiten van handelsverdragen met vreemde mogendheden, den Amerikaanschen handel te bevorderen. De overeenkomst treed in werking zonder dat zij daartoe de goedkeuring van het Congres behoeft.

Op deze volmacht zijn echter twee beperkingen:

a. de bestaande rechten kunnen slechts met 50 pCt. worden verhoogd of verlaagd;

b. de goederen mogen niet van de lijst der belaste naar die der onbelaste goederen worden overgebracht en omgekeerd.

De verandering, die in deze wet tot uiting komt, is wel heel duidelijk. Het huidige regime ziet in, dat redelijke onderhandelingen, waarbij een ieders belang in het oog wordt gehouden, een allereerste vereischte zijn. De vroegere tariefwijzigingen in Washington hadden slechts eenzijdige beperking van den import op het oog; het was de tijd, dat bij ieder producent en fabrikantje, onverschillig hoe armzalig zijn eisch, of hoe verspild zijn productiemethodes ook waren, steeds aan zijn smeekbeden werd gehoor gegeven en aan zijn wenschen werd voldaan. Of dit voor de Amerikaansche samenleving een groot nadeel was, of dat door uitsluiting van bepaalde buitenlandsche producenten, betere afnemers verloren gingen dan de beschermende industrie ooit zou kunnen vormen, werd niet nader onderzocht.

Het was dan ook geen wonder, dat de daaruit resulterende tariefwet in plaats van redelijke bescherming, maar al te vaak een complex van slecht verdeelde subsidies werd.

Oorspronkelijk was deze wetwijziging een uitvloeisel van de agrarische politiek; men wilde onder leiding van Wallace en Peek tot een planmatige vergroting van den agrarischen export komen in het kader van eenzijdige bevoorrechtiging. Weldra stuitte dit streven op tegenstand van het State Department, dat onder leiding van Cordell Hull een geheel andere interpretatie van deze wet verwezenlijkt wilde zien. Het was hem te doen om *via* de reciprociteit te komen tot een algemeene afbraak der tolbelemmeringen, of zooals hij het zelf uitdrukte: „To make a break in the log-jam of international trade created by restrictions such as quotas, import licences, exchange controls, special arrangements and almost numberless other throttling devices.”

Samengevat is zijn streven op het volgende gericht:

I. terug tot den internationalen ruil op grond van de kosten van productie, dus volgens het principe van de comparatieve kosten;

II. opheffing van alle discrimineerende bepalingen hetgeen te bereiken is door

a. onvoorwaardelijke meestbegunstiging;

b. door t.a.v. de landen met deviezen- en invoerbeperking een gelijke behandeling te eischen, gebaseerd op den ruilomvang in een vroegere normale periode;

c. de landen met een invoermonopolie moeten bij hun aankopen zich uitsluitend laten leiden door economische motieven.

III. Het probleem der internationale schulden wordt er buiten gehouden.

Het probleem van niet-discrimineeren is van overwegende betekenis, en daarom moeten wij de motieven, die tot dit standpunt hebben geleid, nader beschouwen.

Allereerst zij er op gewezen, dat de structuur van den Amerikaanschen handel zoodanig is, dat geen enkel land, behalve het Britsche Imperium, een overwegende positie in zijn handel inneemt. En juist na de overeenkomst van Ottawa kregen de Vereenigde

Staten, in verband met de stimuleering van den imperialen handel, niet meer de mogelijkheid om tot een overeenkomst met Engeland te geraken.

Ook de structuur van de Amerikaansche exportindustrie wijkt af van die der Europeesche, daar deze ruggesteun vindt op de binnenlandsche markt, die zóó groot is, dat massaproductie mogelijk en wenschelijk is. Hierdoor is de industrie in staat op de buitenlandsche markt de concurrentie het hoofd te bieden. Tegen de verschillende discriminaties in den vorm van quota's en betalingsbeperkingen stond zij echter machteloos, en het is dus niet te verwonderen, dat deze industrieën het streven van Hull met belangstelling volgen. Toch is de aanhang van de industrie lang niet over de geheele linie even groot; zoo schijnt hij nogal wat tegenwerking van het American Iron & Steel Institute, de lucifer- en de katoenindustrie te ondervinden, die, met de machtige Hearst pers, niet nalaten systematische aanvallen tegen hem te doen.

De financieele belangen zijn dusdanig over de verschillende continenten verdeeld, dat een bijzondere bevoorrechtiging op handelsgebied weer consequenties op financieel gebied met zich meebrengt. Bijv. indien de Vereenigde Staten zich in Europa preferentie zouden verschaffen voor de katoen, zouden verschillende Zuid-Amerikaansche landen, in verband met hun eenzijdige structuur, zwaar getroffen worden, waardoor de financieele belangen van de Vereenigde Staten in die landen weer gevaar zouden loopen.

Ten aanzien van de exportvoordeelen van den landbouw staan twee wegen open:

1e. geleidelijke opheffing van de binnenlandsche agrarische productie, die niet op behoorlijke economische basis werkt;

2e. geleidelijke opheffing van de agrarische productie van die landen, die slechts door discriminatie met de Vereenigde Staten kunnen concurreeren.

Zooals reeds boven werd opgemerkt, berust Hull's programma op de onvoorwaardelijke meestbegunstiging, zoodat het land, waarmee een overeenkomst is gesloten, niet alleen profiteert van hetgeen uitdrukkelijk is overeengekomen, maar ook van de voordeelen, die later nog met andere landen worden overeengekomen, en wel automatisch en zonder tegenprestatie.

De voorwaardelijke vorm heeft vele bezwaren, en bovendien niet de voordeelen, die de onvoorwaardelijke biedt; zoo zouden bij de voorwaardelijke nog veel meer bepalingen en beperkingen ontstaan, hetgeen juist in strijd is met het oorspronkelijk streven.

• Een ander punt is echter, dat de meestbegunstiging ook geldt voor andere landen, onafhankelijk of deze een overeenkomst met de Vereenigde Staten hebben gesloten, doch met uitsluiting van de discrimineerende landen. Dit bewijst ook de moeilijkheden, die er in de afgelopen periode ontstaan zijn in de Duitsche handelsbetrekkingen.

Duitschland wenschte het loopende handelsverdrag niet te verlengen, indien de meestbegunstigingsclausule in haar onvoorwaardelijken vorm zou worden gehandhaafd. Hull moest, om niet met Duitschland te breken, hier wel in toestemmen, waardoor op zijn nieuwe politiek reeds inbreuk is gemaakt.

De producten, waarvoor een vermindering van invoerrecht te verwachten is, zullen ongetwijfeld slechts die zijn, waarbij men binnenslands op de minste bezwaren zal stuiten. Hull noemde zelf al de producten, die specifiek zijn voor het land, zooals bijv. voor Nederland de bloembollen. Verder de producten, die in het land zelf weinig worden geproduceerd, de producten, die in het binnenland met veel te hooge kosten worden voortgebracht (principe van de comparatieve kosten!) en de producten van die industrieën, die misbruik maken van de beschermende maatregelen. Voorts nog de producten waarvoor de Amerikaansche producenten reeds aanzienlijke productievoordeelen bezitten. Van groote concessies kan echter geenszins worden gesproken.

Tenslotte nog eenige opmerkingen over de organisatie van de uitvoerende organen.

Deze moeten wij ons voorstellen als een interdepartementaal orgaan, waarbij het Department of State de verantwoordelijkheid draagt. Het bestaat uit een aantal interdepartementale commissies, die zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van het Department of State, Commerce, Agriculture, Treasury, U. S. Tariff Commission en de Agricultural Adjustment Administration.

Alvorens men tot het aangaan van een overeenkomst besluit, wordt het publiek eerst op de hoogte gebracht van de plannen der Regeering door een publieke aankondiging. Een ieder kan zich binnen den tijd van acht weken zowel schriftelijk als mondeling wenden tot de Committee for Reciprocity Information, die weer bestaat uit vertegenwoordigers van het Department of State, Commerce, Agriculture en de Tariff-Commission.

Ondertusschen wordt het handelsverkeer met het land in kwestie nauwkeurig aan een onderzoek onderworpen, om na te gaan wat er met de verschillende tariefsbepalingen moet gebeuren. Hierbij wordt zowel het producenten- als het consumentenbelang terdege onderzocht.

Indien het schema der overeenkomst is opgezet, wordt dit met het land in kwestie uitgewisseld, en weer onderzocht, en nadat dit heeft plaats gevonden, komen de onderhandelaars eerst bij elkaar. Dit zal dus de besprekingen aanmerkelijk vergemakkelijken, zoodat ook geen moeilijkheden bij de latere ratificatie te verwachten zijn.

Veel definitiefs, wat betreft de werking van deze wet, is nog niet te zeggen. Het wachten is eigenlijk op een land als Frankrijk, welks handel met de Vereenigde Staten in verhouding aanmerkelijk belangrijker is dan bijv. de handel van België of Nederland.

B. S.

Javasuiker-afschepingen.

De suikerafschepingen van Java gedurende 6 maanden van 1 April tot 30 September bedroegen in de laatste 3 jaren:

Naar:	1935	1934	1933
Europa, Port-Saïd v.o.	8.031	70.492	66.405 tons
Afrika	7.409	7.879	5.076 "
Britsch-Indië	170.997	181.774	155.295 "
Siam	19.746	10.838	16.122 "
Singapore en Penang	38.873	42.438	35.842 "
Hongkong	69.113	106.422	98.161 "
China	29.677	35.451	48.945 "
Aziatisch Rusland....	—	5.592	—
Japan en Korea.....	79.760	59.574	106.402 "
Australië en Nw. Zeeland	24.389	31.809	40.465 "
Ver. Staten Westkust	8.018	232	247 "
Diverse landen	2.270	2.444	1.022 "
Totaal.....	458.283	554.945	573.982 tons

De zichtbare suikervoorraden in de wereld.

De zichtbare voorraden per 1 Oct. zijn volgens C. Czarnikow:

	1935	1934	1933
	tons	tons	tons
Duitsland.....	272.000	141.000	240.000
Tsjecho-Slowakije	58.000	51.000	101.000
Frankrijk.....	364.000	173.000	130.000
Nederland	163.000	167.000	109.000
België	32.000	29.000	44.000
Hongarije.....	18.000	21.000	30.000
Polen.....	73.000	66.000	141.000
U.K. Geïmp. suiker	208.000	205.000	213.000
„ Binnenl. „	7.000	20.000	13.000
Europa.....	1.195.000	873.000	1.021.000
V.S. Alle havens	568.000	628.000	348.000
Cubaansche havens	262.000	627.000	619.000
Cuba binnenland.....	671.000	958.000	1.220.000
Java	1.470.000	2.328.000	3.056.000
Totaal.....	4.166.000	5.414.000	6.264.000

Koffievoorraden en -oogstraming in Brazilië.

Dezer dagen heeft het Nationale Koffie Departement te Rio cijfers bekend gemaakt omtrent de teruggehouden voorraden koffie op 30 September. Hier-

uit blijkt, dat de door het Departement voor verschillende doeleinden teruggehouden voorraad in totaal bestaat uit 11.467.000 balen, als volgt samengesteld: Sao Paulo (met inbegrip van 171.000 bn. Minas Geraes en 5000 bn. Parana) 11.379.000 balen; Rio (met inbegrip van 10.000 bn. Minas Geraes en 2000 bn. Sao Paulo) 85.000 balen; Victoria 1000 balen en Parana 2000 balen. Van dezen totalen voorraad van 11.467.000 balen moeten worden afgetrokken 10.614.000 balen, welke als onderpand dienen voor de £ 20.000.000 leening, zoodat 853.000 balen ter beschikking blijven van het Nationale Koffie Departement.

Verder wordt uit Rio geseind, dat de opbrengst van den oogst 1935/36 geraamd wordt op: 11.100.000 bn. Sao Paulo, 3.000.000 bn. Minas Geraes, 1.300.000 bn. Esperito Santo, 900.000 bn. Rio, 450.000 bn. Parana, 250.000 bn. Bahia, 200.000 bn. Pernambuco, 70.000 bn. Goyaz, tezamen 17.270.000 balen.

Rotterdam, 25 November 1935.

INGEZONDEN STUKKEN.

WAAROM WORDT DE STORTING DER WINST OP DE VERMUNTING VAN HET GROVE ZILVER IN HET INDISCHE MUNTfonds NIET OPGESCHORT?

De heer J. van Ettinger schrijft ons:

In het onder bovenstaanden titel in de E.-S.B. van 6 November jl. opgenomen artikel geeft Mr. K. Denijs een beschouwing over de financieele politiek van de Nederlandsch-Indische Regeering inzake de stortingen in de pensioenfondsen voor ambtenaren en hunne weduwen en weezen en in het Indisch Muntfonds.

Het ligt niet in mijn bedoeling den schrijver te volgen in zijn betoog over de staking door het Land van de stortingen in de pensioenfondsen. Ik wil slechts enkele opmerkingen maken nopens het aangevoerde betreffende het Indisch Muntfonds.

Krachtens artikel 4 van de Indische Muntwet 1912 moet de op aanmunting van munten¹⁾ verkregen winst aangewend worden voor belegging ten behoeve van het Muntfonds.

De bestemming van dit fonds wordt niet beheerscht door het standpunt van de Regeering, maar wordt aangegeven door de Indische Muntwet 1912. Ingevolge artikel 4 van deze wet mogen de Grootboekinschrijvingen en schuldbewijzen uitsluitend vervreemd worden:

1o. tot verkrijging van de gelden, benodigd voor de dekking van de door Indië geleden verliezen ten gevolge van ontmunting of vermunting van munten;

2o. tot aankoop in het belang van het Fonds van andere Indische of Nationale Schuld.

Bij de onder 1o. vermelde ontmunting heeft men niet alleen te denken aan de door het bepaalde in artikel 4 van de (Nederlandsche) Muntwet 1901 mogelijk gemaakte versmelting van ten hoogste f 25.000.000 aan rijksdaalders tot baren en verkoop daarvan²⁾, maar ook aan een algeheele ontmunting, noodig geworden door bepaalde politieke gebeurtenissen. Of deze gebeurtenissen zich ooit zullen voordoen, is niet met zekerheid te zeggen. In elk geval heeft de wetgever gemeend tegenover het te loopen risico een reserve te moeten vormen.

Aan deze uitspraak van den wetgever wordt niet gederogerd door de bij de wet van 8 Juli 1932 (Staatsblad no. 343) tot stand gekomen wijziging van de Indische Muntwet 1912. Bij deze wetswijziging toch wordt bepaald dat, indien de werkelijke waarde van de beleggingen van het Fonds niet daalt beneden een aangegeven limiet, de renten van die beleggingen onder de Indische middelen moeten worden opgenomen. Door een en ander is geen wijziging gebracht

¹⁾ D.w.z. van alle munten, niet alleen van grove zilveren munt.

²⁾ Dit voorschrift dagteekent reeds van 1884 (Staatsblad No. 97) maar is tot heden nog niet toegepast.

in het oorspronkelijk aangenomen stelsel: het Muntfonds blijft dienen als dekking tegen een mogelijk risico. Alleen wordt het Fonds krachtig genoeg geacht om zonder toevoeging van de renten der beleggingen de gewenschte dekking te bieden.

Wat nu de toevoeging van de aanmuntingswinsten aan het Fonds betreft, moet erkend worden, dat de ommunting van de grove zilveren munt van het gehalte 945 duizendste in teekenmunt van het gehalte 720 duizendste aan het Fonds groote voordeelen bezorgd heeft. Een en ander behoort evenwel sedert eenige jaren tot het verleden. In verband met het terugloopen van den geldsomloop in Nederlandsch-Indië tengevolge van de crisis is de ommunting in Juli 1933 gestaakt. De verdere aanmuntingen hebben zich sedert beperkt tot kleine partijen halve centen, waarop de winst uiteraard gering is. Aanwending van de muntwinsten tot dekking van het tekort op de gewone Indische uitgaven zou daarom geen effect kunnen sorteerden.

Ook na de stopzetting van de ommunting is de Indische Regeering voort blijven gaan met de aan den omloop onttrokken grove zilveren munt van het oude gehalte naar Nederland te verschepen. Met deze oude teekenmunt kan echter geen millioenen winst gemaakt worden en geen belegging in Staatspapieren plaats hebben, zooals Mr. Denijs veronderstelt. De hier te lande aangevoerde ingetrokken teekenmunt wordt naar 's Rijks Munt overgebracht en daar tot nadere bestemming aangehouden.

Over het kalenderjaar 1934 is hier te lande aan ingetrokken teekenmunt uit Nederlandsch-Indië aangevoerd voor een totaal bedrag van f 22.079.980. Hiervan is door het Rijk aan rijksdaalders van het oude gehalte overgenomen voor een bedrag van f 20.670.320.

Voor de naaste toekomst is op geen nieuwe ommunting voor Indië te rekenen. De Indische circulatie loopt zoodanig terug, dat in het laatst van het vorig en in het begin van het loopend jaar voor f 14.000.000 aan teekenmunt van het *lager* gehalte naar Nederland is overgevoerd en tegen de nominale waarde aan het Rijk overgegeven.

Zooals Mr. Denijs uit het voorgaande blijken zal, heeft het Muntfonds er reeds indirect toe bijgedragen om het tekort op de Indische begrooting te verminderen. Alleen reeds in het jaar 1934 is het debetsaldo van Nederlandsch-Indië bij 's Rijks kas met een bedrag van ruim f 20.600.000 teruggelopen.

Naschrift. De strekking van mijn betoog was, dat, *indien er nog muntwinst gemaakt werd*, het van het standpunt der Regeering logisch zou zijn om deze voor de dekking van het tekort op de gewone Indische uitgaven aan te wenden. Dat ik dit logisch achtte vond zijn reden hierin, dat naar mijn meening de Regeering in het Muntfonds enkel een reserve ziet en dat dit dan een reserve is voor een *onzekere* gebeurtenis, nl. ontmutting. Het laatste spreekt de schrijver niet tegen. Dat er voor deze ontmutting nog een andere (nl. een politieke) oorzaak kan zijn dan die, waartoe ik mij korthedshalve bepaalde, doet hieraan niets af. Voorts schijnt de schrijver het er niet mee eens te zijn, dat de Regeering het Muntfonds ook nog anders zou kunnen zien dan als een reserve, nl. als rem op de hebzucht van den fiscus. Maar het zal den schrijver toch wel bekend zijn, dat bijv. Mr. Van Gijn en Prof. Dr. C. A. Verrijn Stuart hierin de ware bedoeling van het stichten van het fonds hebben gezocht? Stelde de Regeering zich ook op dit standpunt, dan zou dit meebrengen, dat de Staat volgens haar nimmer voordeel van het Fonds zou mogen trekken, opdat het hem altijd duidelijk ingeprent zou blijven, dat hij nooit behoefde te trachten uit winstbejag tot overmatigen muntslag over te gaan. Maar blijkbaar is dit het standpunt der Regeering niet, want hoe had anders van haar ooit kunnen uitgaan de door mij (en ook door schrijver)

besproken wijziging der Indische Muntwet, waarbij aan Nederlandsch-Indië wel degelijk profijt van de muntwinst werd toegekend, nl. in den vorm van de rente op de belegging ervan? Ik had noodig dit vast te stellen teneinde te kunnen betoogen, dat nu de Regeering het fonds blijkbaar *uitsluitend* als reserve beschouwde er ook geen reden was om het meer te ontzien dan andere fondsen, integendeel, en dat dus van haar logischer wijze de door mij aangeduide wetsvoorstellen in zake winst mochten worden verwacht, *als er tenminste nog winst gemaakt werd*.

Wat nu dit laatste punt betreft doet de schrijver eenige mededeelingen. De circulatie in Indië is zeer ingekrompen en sedert Juli 1933 is er geen ommunting van belang meer geweest. Er is zelfs in het laatst van 1934 en in het begin van dit jaar f 14.000.000 teekenmunt van het *lagere* gehalte naar Nederland overgevoerd en tegen de nominale waarde aan het Rijk overgegeven, zegt schr. Maar nu vertelt de schrijver ook nog, dat in 1934 een bedrag van ruim f 22.000.000 ingetrokken teekenmunt uit Indië is aangevoerd en dat hiervan door het Rijk aan rijksdaalders van *het oude (hoogere)* gehalte is overgenomen voor een bedrag van f 20.670.320. De schrijver zegt niet, dat deze rijksdaalders ook voor de *nominale* waarde zijn overgenomen. Men zou kunnen opmerken, dat dit ook moeilijk gaat, want ingetrokken munten hebben geen nominale waarde meer. Maar voor welk bedrag zijn zij dan overgenomen en is Indië gecrediteerd? Ik kan mij — gaarne onder verbetering van den geachten schrijver, die ter zake schijnt ingewijd — voor de vaststelling van dit bedrag maar één basis denken: de nominale waarde, die deze ruim f 20 miljoen aan rijksdaalders van het *hoogere* gehalte zouden verkrijgen — onder aftrek van muntkosten enz. natuurlijk — na ommunting tot het nieuwe *lagere* gehalte! Indië heeft immers volkomen het recht om zijn schuld aan Nederland in deze munt te kwijten en zou indien Nederland niet met deze berekening accoord ging, zelfstandig de ommunting kunnen bewerkstelligen om vervolgens dezen geheelen voorraad geldstukken aan het Rijk in betaling aan te bieden.

Het bedrag zou volgens deze berekening heel wat meer worden dan ruim f 20 miljoen. Is de overname inderdaad op deze basis geschied, dan is er ook in het jaar 1934 vermuntingswinst behaald en deze zou aangewend kunnen worden op de door mij voorgestelde wijze.

Wellicht zou meer dan één lezer het op prijs stellen, indien de geachte schrijver op dit punt zijn licht eens wilde laten schijnen. Waarbij hij dan hopelijk tevens gelegenheid zou kunnen vinden om hetgeen hij wel zeer in het kort concludeerde over het indirect bijdragen door het Muntfonds tot vermindering van het begrootingstekort nog wat toe te lichten.

Mr. K. DENIJS

VERPLICHTE VERZEKERING VAN WETTELIJKE AANSPRAKELIJKHEID.

Mr. W. van Elden schrijft ons:

Wanneer men zich met het vraagstuk der verplichte W.A.-verzekering voor automobilisten bezighoudt, zijn er twee punten, die de aandacht vragen, voordat men zich in de zeer netelige juridische en organisatorische kanten daarvan gaat begeven. Deze twee punten zijn, allereerst: is invoering van verplichte W.A.-verzekering ten onzent urgent; en voorts: welke invloed is van verzekeringsdwang, gezien de ervaringen elders, in ons land op de W.A.-premies te verwachten?

Van de beide artikelen, die Dr. Pestman in de nummers van 9 en 16 October jl. over dit onderwerp heeft geschreven, is het eerste voor een goed deel gewijd aan de sterke premieverhoogingen, die in enkele andere landen invoering van verplichte W.A.-verzekering met zich mede heeft gebracht, en geeft hij mede op grond daarvan aan het slot van dit eerste

artikel uiting aan zijn bezorgdheid over het Wetsontwerp, dat ten onzent te dezer zake in voorbereiding is.

Niet alleen in Amerika en Canada, welke landen Dr. Pestman noemt, doch ook in Zwitserland¹⁾ en Engeland zijn de W.A.-premies onder invloed van wetsvoorschriften als de onderhavige opgelopen. Voor Nederland wordt in makelaarskringen, naar ik van verschillende zijden vernam, na invoering van een wettelijke W.A.-verzekering een premieverhoging van f 100 per auto en wellicht meer gezinszins denkbeeldig geacht. In de Advocatenvergadering van het vorig jaar, waar dit onderwerp in den breede is behandeld, heeft de prae-adviseur Trénité zelfs een premieverhoging van niet minder dan f 150 genoemd.

Dat dientengevolge invoering van een wettelijke W.A.-verzekering weer een nieuwe zware financiële last voor het automobilisme ten onzent zou beteekenen, wordt alzoo wel zeer waarschijnlijk. Een premieverhoging van niet meer dan f 50 per wagen maakt bij een totaal aantal automobielen van circa 200.000 reeds tien miljoen gulden per jaar uit.

Waar in het algemeen aan dezen kostenkant van het vraagstuk in de publicaties daaromtrent naar mijn meening te weinig aandacht is besteed, is door mij daarop reeds eerder speciaal de aandacht gevestigd²⁾ en het deed mij dan ook bijzonder veel genoegen in Dr. Pestman op dit punt een medestander te vinden.

Omtrent de andere praealabele kwestie — de vraag, of een wettelijke voorziening in ons land urgent is — verschillen Dr. Pestman en ik echter blijkens zijn tweede artikel van meening.

Op grond van de cijfers der Ongevallenstatistiek en van een schatting van het percentage onverzekerde automobilisten komt Dr. Pestman tot de conclusie, dat „eenigerlei regeling noodzakelijk is” en dat er „alleszins behoefte is” aan nieuwe wettelijke waarborgen.

Mij wil het voorkomen, dat het er ten dezent niet om gaat, of er veel verkeersongevallen voorkomen en ook niet of er meer of minder automobilisten onverzekerd rondrijden, doch dat uitsluitend van belang is of er onder de aanrijdingen, die plaatsvinden, veel gevallen zijn, waarin de slachtoffers bij gebreke van verhaalsmogelijkheid zonder schadevergoeding blijven. Eerst indien dit aantal bedenkelijk wordt, is er voor den Wetgever m.i. reden om in te grijpen.

Hieromtrent merkt Dr. Pestman slechts op, dat

¹⁾ Van Essen Prae-advies Adv. Blad 1934 p. 105.

²⁾ De Auto van 14 Febr., 21 Mrt. en 4 Apr. 1935.

niet gebleken is in hoeveel gevallen geen toereikende schadevergoeding kon worden verkregen, omdat de schuldige niet verzekerd was. Terwijl ik nu gaarne erken, dat wij in dit opzicht slechts over uiterst spaarzame gegevens beschikken, vind ik het toch jammer, dat Dr. Pestman daarbij niet wat langer is stil blijven staan, vooral omdat de weinige gegevens, die gepubliceerd zijn, in een andere richting wijzen en wel voorshands de conclusie wettigen, dat er van een onrustbarende situatie hier te lande geen sprake kan zijn.

De eenige gegevens mij bekend omtrent onverhaalbare schade als voren bedoeld, zijn de cijfers, die Trénité dienaangaande in zijn Prae-advies voor de Advocatenvereniging vermeldt¹⁾, en mijn eigen ervaringen opgedaan in een bedrijf, dat jaar in jaar uit van 's morgens vroeg tot 's avonds laat eenige duizende petroleumbezorgers langs den weg heeft loopen.

Trénité heeft zijn cijfers ontleend aan een enquête, welke hij onder de Nederlandsche advocaten heeft gehouden naar onverhaalbare schadegevallen als waar het hier over gaat. Dit onderzoek heeft niet meer opgeleverd dan 61 gevallen, verdeeld over acht jaren. Met uitzondering van twee grootere gevallen van f 27.000 en f 10.000 ging het verder slechts om schaden van gemiddeld enkele honderden gulden, waarvan acht zaken nog gedeeltelijk terecht kwamen.

Bij de petroleummaatschappij, die ik boven noemde, komen uit den aard der zaak, niettegenstaande alle voorzorgsmaatregelen, persoonlijke ongevallen met bezorgers van tijd tot tijd voor. Opmerkelijk is echter, dat zich tot nog toe niet één geval heeft voorgedaan, waarin verhaal voor de schade niet mogelijk was, doordat de automobilist, die de aanrijding door zijn schuld veroorzaakt had, niet verzekerd was. Tevens zij vermeld, dat genoemd bedrijf ook met haar paar duizend benzinepompen en met haar auto's, waarvan het aantal in de honderden loopt, wat zaakschaden betreft, al evenmin verontrustende ervaringen heeft opgedaan.

Wanneer wij nu daarenboven bedenken, dat in de pers tot nog toe van opzienbarende gevallen, waarin slachtoffers zonder schadevergoeding moesten blijven, voor zoover ik weet nog nimmer sprake is geweest — een negatieve omstandigheid, die m.i. eveneens gewicht in de schaal legt — dan meen ik te mogen concluderen, dat er tot nader order van een alarmeerenden toestand ten onzent niet gesproken kan worden en dat ingrijpen van den Wetgever in dezen zoolv financieel als juridisch uiterst precaire materie nog volmaakt praematuur mag heeten.

¹⁾ Nolst Trénité Prae-advies Adv. Blad 1934 p. 122.

Resultaat van de rondvraag van de Internationale Vereeniging voor de Suikerstatistiek.

Dr. Gustav Mikusch te Wecnen zendt ons onderstaand overzicht van de Internationale Vereeniging voor de Suikerstatistiek:

	Aantal fabrieken in bedrijf		Aantal antwoorden	Bebouwde oppervlakte in ha		Hoeveelheid verwerkte bieten in metr. tonnen		Suikerproductie in metrieke tonnen ruwsuikerwaarde	
	1935/36	1934/35		1935/36	1934/35	1935/36	1934/35	1935/36	1934/35
Duitschland.....	212	210	212	346.132	330.934	9.779.404	10.139.312	1.604.393	1.683.023
Tsjecho-Slowakije.....	114	113	114	145.035	144.532	3.311.492	3.777.213	557.411	637.521
Oostenrijk.....	7	7	7	43.508	49.771	1.036.201	1.409.385	184.524	223.159
Hongarije.....	12	12	12	*) 37.000	*) 37.712	670.000	793.107	98.000	119.677
Joego-Slavië.....	8	8	8	30.171	21.823	564.857	509.054	92.114	63.066
Roemenië.....	13	13	13	36.400	34.000	690.000	711.141	113.000	107.487
Iersche Vrijstaat.....	4	4	4	21.788	17.750	622.000	498.800	96.700	74.328
België.....	35	36	35	45.751	48.250	1.533.000	1.790.000	233.020	267.118
Italië.....	50	51	50	85.000	84.853	2.180.000	2.555.723	315.000	338.630
Polen.....	61	63	61	113.200	111.989	2.580.000	2.575.650	441.000	445.951
Denemarken.....	9	9	9	43.500	42.800	1.500.000	778.100	235.000	90.340
Zweden.....	19	19	19	50.591	50.571	1.801.000	1.840.419	288.400	271.744
Turkije (Europ. en Aziat.)	3	4	3	20.600	29.950	330.000	403.000	57.000	66.000
Totaal.....	547	549	547	1.018.676	1.004.935	26.597.954	27.780.904	4.315.562	4.388.044

*) Hongarije heeft noch cijfers voor 1935/36, noch voor 1934/35 over de met bieten bebouwde oppervlakte verstrekt. Derhalve werden de in de rondvraag van Mei vermelde cijfers in deze tabel overgenomen.

De financieele consequenties van wettelijke voorzieningen op dit stuk zijn buitengewoon moeilijk te voorzien. Ook bij het schema van Dr. Pestman zal het geld ergens vandaan moeten komen. Alvorens op dergelijke wettelijke voorzieningen aan te dringen, dient daarom eerst grondig nader te worden onderzocht of zij inderdaad urgent zijn. De schatting van hoogstens 10 pCt. onverzekerde automobilisten en de cijfers van de ongevallenstatistiek zijn daartoe m.i. volstrekt onvoldoende.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN OCTOBER 1935.

Industrieële ondernemingen ..... f 175.000,— zijnde:

Nederland

Aandeelen:

Kon. Ned. Fabr. v. gouden en zilveren werken Gerritsen & v. Kempen f 100.000 aand.¹⁾

à f 175 % ..... f 175.000

Totaal... f 175.000,—

¹⁾ Recht van voorkeur voor oude aandeelhouders 5 : 1.

Bovendien:

In Juli:

f 7.710.000,— 3-m. Schatkistprom. à f 990,75 = $3\frac{9}{16}$ %
 „ 2.250.000,— 6-m. „ „ „ 983,— = $3\frac{3}{16}$ „
 „ 12.472.000,— 3% 1-j. Schatkistbilj. „ „ 985,50 = $4\frac{1}{2}$ „
 „ 570.000,— $3\frac{1}{2}$ % 3-j. „ „ „ 983,93 = $4\frac{1}{32}$ „
 „ 775.000,— $3\frac{1}{2}$ % 5-j. „ „ „ 966,52 = $4\frac{5}{32}$ „

In Augustus:

f 11.900.000,— 3-m. Schatkistprom. à f 987,87 = $4\frac{3}{4}$ %
 „ 2.400.000,— 6-m. „ „ „ 977,— = $4\frac{1}{2}$ „
 „ 8.100.000,— $3\frac{1}{2}$ % 1-j. Schatk. bilj. „ „ 988,26 = $4\frac{1}{16}$ „
 „ 900.000,— 4% 3-j. „ „ „ 992,50 = $4\frac{1}{4}$ „
 „ 1.500.000,— 4% 5-j. „ „ „ 977,45 = $4\frac{1}{2}$ „

In September:

f 22.190.000,— 3-m. Schatkistprom. à f 985,79 = ca. $5\frac{1}{2}$ %
 „ 2.000.000,— 6-m. „ „ „ 971,90 = „ $5\frac{1}{2}$ „
 „ 7.430.000,— 1-j. Schatkistbilj. „ „ 990,26 = „ $5\frac{1}{4}$ „
 „ 1.680.000,— 3-j. „ „ „ 979,01 = „ $4\frac{3}{4}$ „
 „ 800.000,— 5-j. „ „ „ 980,— = „ $4\frac{9}{32}$ „

In October:

f 14.300.000,— 3-m. Schatkistprom. à f 989,85 = $3\frac{15}{16}$ %
 „ 2.980.000,— 6-m. „ „ „ 981,06 = $3\frac{11}{16}$ „
 „ 11.564.000,— 1-j. $4\frac{1}{2}$ % Schatk. bilj. „ „ 1.000,47 = $4\frac{7}{16}$ „
 „ 79.000,— 3-j. $4\frac{1}{2}$ % „ „ „ 1.002,50 = $4\frac{7}{16}$ „
 „ 5.242.000,— 5-j. $4\frac{1}{2}$ % „ „ „ 997,02 = $4\frac{9}{16}$ „

Emissies in 1935.

(In Gulden.)

Nieuw kapitaal: Conversies:

	Obligatiën	Aandeelen	Totaal	
Jan.	6.892.240,—	—	6.892.240,—	77.148.500,—
Febr.	11.669.500,—	—	11.669.500,—	26.457.800,—
Mrt.	11.020.390,—	500.000,—	11.520.390,—	49.480.400,—
April	26.820.100,—	—	26.820.100,—	23.339.100,—
Mei	—	—	—	250.000,—
Juni	800.000,—	1.915.600,—	2.715.600,—	—
Juli	—	—	—	—
Aug.	—	—	—	—
Sept.	—	—	—	—
Oct.	—	175.000,—	175.000,—	—
	57.202.230,—	2.590.600,—	59.792.830,—	176.675.800,—

ONTVANGEN BOEKEN.

De Nederlandsche landbouw door Dr. Ir. G. Minderhoud, hoogleeraar aan de Landbouwhoogeschool. Volksuniversiteitsbibliotheek. (Haarlem 1935; de Erven F. Bohn. Prijs f 1,90).

In dit boekje worden achtereenvolgens behandeld de factoren, die de inrichting van het landbouwbedrijf bepalen, de ontwikkeling van den landbouw in de periode 1900—1930, het gebruik van den bodem door den landbouw omstreeks 1930, de tuinbouw, de boschbouw, de rundveehouderij, de varkenshouderij, de pluimveehouderij, de paardenfokkerij, de schapen- en geitenhouderij, het verenigingsleven en de coöperatie in den landbouw en de huidige landbouwerisis.

Commentaar op de Ziektewet, samengesteld door Mr. Dr. J. van Bruggen en Mr. B. C. Slotemaker. Uitgave van het Verbond van Nederlandsche Werkgevers. (Deventer 1935; N.V. Uitgevers-Mij. A. E. Kluwer. Prijs ingen. f 4,50, geb. f 5,40).

Anders dan tot dusver geschiedde, geeft deze uitgave naast een historisch overzicht een *artikelsgewijze* beschrijving van de stof. Dit geeft het voordeel, dat men bij de raadpleging der verschillende artikelen onmiddellijk vindt, hetgeen wordt gezocht. Een zeer uitvoerig *register* op slagwoorden vergemakkelijkt het naslaan van de verschillende onderwerpen. De tekst van de wet zelf is in den commentaar telkens vet gedrukt, waarbij gespatieerd zijn aangegeven de wijzigingen, die bij de technische herziening van 1934 zijn aangebracht. Op deze wijze zal het den lezer gemakkelijk vallen zich telkens rekenschap te geven op welk punt een bepaald artikel is gewijzigd.

Aan de jurisprudentie, met name aan de nieuwere, is aandacht geschenken.

De uitvoeringsmaatregelen, neergelegd in Koninklijke besluiten en ministerieele beschikkingen, worden telkens bij de betreffende artikelen aangegeven, in de toelichting besproken en, voorzover zij voor de praktijk van de wetsuitvoering van belang zijn, zijn zij in de bijlagen opgenomen.

Tenslotte bevat de uitgave een aantal afdrucken van gegevens, die beoogen den lezer steeds datgene te doen vinden, waarmede de praktijk hem onmiddellijk in aanraking brengt. Hiervan worden genoemd een officieele naamlijst der erkende bedrijfsverenigingen, een vergelijkend overzicht van de artikelen van de Ziektewet vóór en na de technische herziening 1934, de controlevoorschriften, enz.

Spoorwegtekorten en -lasten door W. B. K. Verster. (Overdruk uit „Binnenscheepvaart” van 2 November 1935).

Binnenscheepvaartheffingen door W. B. K. Verster. (Overdruk uit „Binnenscheepvaart” van 2 November 1935).

Wie is dat? ('s-Gravenhage 1935; Martinus Nijhoff. Prijs geb. f 6,50, ingen. f 6,—).

Naamlijst van ongeveer 3600 bekende personen op elk gebied in het Koninkrijk der Nederlanden en Nederlandsch Oost- en West-Indië, met biografische aantekeningen, opgevat hunner voornaamste werken, adressen, enz., enz.

Jeugdwerkloosheidsproblemen. Praeadvies voor het Congres van de Nationale R.K. Commissie voor Jeugdwerkloozenzorg te Nijmegen.

Onderwerpen:

10. De invloed der crisis op het opgroeiend geslacht.
20. De inschakeling der werkloze jongeren in het beroepsleven.
30. De bestrijding der gevolgen der jeugdwerkloosheid.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	17/23 Nov. 1935	Sedert 1 Jan. 1935	Overeenk. tijdvak 1934	17/23 Nov. 1935	Sedert 1 Jan. 1935	Overeenk. tijdvak 1934	1935	1934
Tarwe	16.083	892.522	1.234.538	1.300	18.101	32.305	910.623	1.266.843
Rogge	2.960	204.666	382.603	—	701	15.416	205.367	398.019
Boekweit	500	21.800	21.758	—	—	—	21.800	21.758
Mais	7.435	726.226	812.584	3.355	111.935	202.795	838.161	1.015.379
Gerst	20.133	323.189	341.263	1.725	28.954	45.755	352.143	387.018
Haver	587	139.203	111.112	—	1.660	3.195	140.863	114.307
Lijnzaad	900	161.140	189.447	310	302.768	221.447	463.908	410.894
Lijnkoek	350	43.588	60.441	—	—	55	43.588	60.496
Tarwemeel	342	18.134	19.192	33	6.621	3.274	24.755	22.466
Andere meelsoorten	584	29.429	53.229	120	3.371	6.387	32.800	59.616

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	{ Disc Wissels. 3½ 14 Nov. '35	Lissabon	5 13 Dec. '34
	{ Bel. Binn. Eff. 4 14 Nov. '35	Londen	2 30 Juni '32
	{ Vrsch. in R.C. 4 14 Nov. '35	Madrid	5 9 Juli '35
Athene	7 14 Oct. '33	N.-York F.R.B.	1½ 1 Feb. '34
Batavia	4 1 Juli '35	Oslo	3½ 22 Mei '33
Belgrado	5 1 Febr. '35	Parijs 1)	6 25 Nov. '35
Berlijn	4 22 Sept. '32	Praag	3½ 25 Jan. '33
Boekarest	4 28 Aug. '35	Pretoria	3½ 15 Mei '33
Brussel	2 16 Mei '35	Rome	5 9 Sept. '35
Budapest	4 28 Aug. '35	Stockholm ..	2½ 1 Dec. '33
Calcutta	3½ 16 Feb. '33	Tokio	3.65 2 Juli '33
Dantzig	5 21 Oct. '35	Weenen	3½ 10 Juli '33
Helsingfors	4 3 Dec. '34	Warschau	5 26 Oct. '33
Kopenhagen	3½ 22 Aug. '35	Zwits. Nat. Bk.	2½ 3 Mei '35

1) Op 21 Nov. '35.

OPEN MARKT.

	1935				1934	1933	1914
	23 Nov.	18/23 2 Nov.	11/16 Nov.	4/9 Nov.	19/24 Nov.	20/25 Nov.	20,24 Juli
<i>Amsterdam</i>							
Partic. disc.	3½	2½/8-3½/2	2½/8-3½/4	3½/8-9/16	1½	9/8-1/2	3½/8-9/16
Prolong.	3¼	2½/2-3¼	2¼/4-3¼	3-1½	1	1	2¼-9/4
<i>Londen</i>							
Daggeld...	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/4-1	1/2-1	1/4-2
Partic. disc.	9/16	9/16	9/16	9/16-5/8	3/8-7/16	11/16-1/8	4¼-9/4
<i>Berlijn</i>							
Daggeld...	2½/8-3	2½/2-3	3-1¼	3-1¼	3½/8-4½/8	4½/8-5¼/4	—
Maandgeld	3-1¼	3-1¼	3-1¼	3-1½	3½/8-4	4½/2-6	—
Part. disc.	3	3	3	3	3½/8-5½/8	3½/8	2½/8-1½
Warenw...	4-1¼	4-1¼	4-1½	4-1½	4-1¼	4-1½	—
<i>New York</i>							
Daggeld 1)	3/4	3/4-1	3/4	3/4	1	3/4	1½/4-2½/4
Partic. disc.	3/16	3/16	3/16	3/16	5/16	5/16-¾/4	—

1) Koers van 22 Nov. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
19 Nov. 1935	1.47½/16	7.24½/16	59.25	9.70½/16	24.90	100½/16
20 " 1935	1.47½/16	7.25½/16	59.25	9.70½/16	24.91	100½/16
21 " 1935	1.47½/16	7.26½/16	59.30	9.71½/16	24.94	100½/16
22 " 1935	1.48½/16	7.30½/16	59.55	9.75½/16	25.05	100½/16
23 " 1935	1.48	7.30½/16	59.55	9.74½/16	25.02	100½/16
25 " 1935	1.48	7.30½/16	59.50	9.74½/16	25.01	100½/16
Laagste d.w.1)	1.47½/16	7.24	59.20	9.70	24.86	100
Hoogste d.w.1)	1.48½/16	7.33	59.60	9.77	25.10	100½/16
Muntpariteit	2.4878	12.1071	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
19 Nov. 1935	47.87½/16	—	6.10	1.15	11.85	20.12
20 " 1935	47.86	—	6.10	1.15	11.90	20.11
21 " 1935	47.87	—	6.15	1.15	11.90	20.12½
22 " 1935	47.90	—	6.13	1.15	11.90	20.15
23 " 1935	47.87	—	6.12	1.15	—	—
25 " 1935	47.82	—	6.13	1.15	11.90	20.20
Laagste d.w.1)	47.82	—	6.07½	1.10	11.80	20.05
Hoogste d.w.1)	47.90	27.85	6.15	1.20	12.—	20.30
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopen-hagen *)	Oslo *)	Hel-sing-fors 1)	Buenos-Aires 1)	Mon-treal 1)
19 Nov. 1935	37.35	32.35	36.40	3.19½	40	1.45½/16
20 " 1935	37.45	32.45	36.50	3.20	40	1.45½/16
21 " 1935	37.50	32.50	36.55	3.22½	40½	1.46½/16
22 " 1935	37.70	32.65	36.75	3.22	40½	1.46½/16
23 " 1935	37.70	32.65	36.75	3.21	40½	1.46½/16
25 " 1935	37.65	32.65	36.70	3.22	40	1.46
Laagste d.w.1)	37.30	32.30	36.35	3.17½	39½	1.45
Hoogste d.w.1)	37.70	32.65	36.80	3.25	40½	1.47
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95½/16	2.4878

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
19 Nov. 1935	4,92½/8	6,58½/8	40,24	67,92
20 " 1935	4,92½/8	6,58½/8	40,23	67,89
21 " 1935	4,93½/8	6,58½/8	40,23	67,37
22 " 1935	4,93½/8	6,58½/8	40,23	67,57½
23 " 1935	4,93½/8	6,58½/8	40,23½	67,61
25 " 1935	4,93½/8	6,58½/8	40,23½	67,61
26 Nov. 1934	4,99½/8	6,59½/8	40,20	67,61
Muntpariteit..	4,86	3,90½/8	23,81¼	40½/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	9 Nov. 1935	16 Nov. 1935	18/23 Nov. '35 Laagste	23 Nov. '35 Hoogste
Alexandrië..	Piast. p. £	97½	97½	97½	97½
Athene	Dr. p. £	516	516	516	516
Bangkok...	Sh. p. tical	1/10½	1/10½	1/10½	1/10½
Budapest ...	Pen. p. £	16½	16½	16½	16½
Buenos Aires 1)	p. peso p. £	18.15	18.10	18.00	18.20
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6½	1/6½	1/6½/32	1/6½/32
Constantin ..	Piast. p. £	613	613	613	614
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/4½/16	1/5¼	1/5¼	1/6½
Kobe	Sh. p. yen	1/2¼/32	1/18¼/32	1/129/32	1/2
Lissabon	Escu. p. £	110½	110½	109½	110½
Mexico	\$ per £	17¼	17¼	17¼	18¼
Montevideo 2)	d. per £	21½	21½	21½	22
Montreal ..	\$ per £	4.97½	4.97½	4.97	4.98¾
Rio de Janeiro 3)	d. per Mil.	223/32	2½/16	221/32	2¾
Shanghai ..	Sh. p. \$	1/29/16	1/2¼	1/2¼	1/3
Singapore ..	id. p. \$	2¼½	2¼½	2¼	2¼½
Valparaiso 4).	\$ per £	122	123	123	123
Warschau ..	Zl. p. £	26½/16	26½/16	26	26½

1) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke importeurs hebben te betalen, 1 Oct. 17.02. 2) Offic. not. 5 Nov. 39½/8, 18 Nov. 39½/16, 20 Nov. 39½/8, 22 Nov. 39½/8; 3) id. 11 Mrt. 4¼/4 4) 90 dg. Vanaf 28 Aug. laatste 'export' notering.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 2)

Londen 1)	N.York 1)	Londen
19 Nov. 1935..	29½/16	65½
20 " 1935..	29½/16	65½
21 " 1935..	29½/16	65½
22 " 1935..	29½/16	65½
23 " 1935..	29½/16	65½
25 " 1935..	29½/16	65½
26 Nov. 1934..	24½	54½
27 Juli 1914..	24½/16	59

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen.	15 Nov. 1935	23 Nov. 1935
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f —	f —
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschotten op ultimo October 1935 a/d. gemeent. verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsbel, alsmede op. op die belastingen en op de vermogensbelasting	f 79.705,85	f 180.256,45
Voorschotten aan Ned.-Indië	" 4.826.429,09	" 4.826.429,09
Idem aan Suriname	" 126.053.709,91	" 126.353.593,59
Idem aan Curaçao	" 12.939.470,80	" 13.086.673,22
Kasvord. weg. credietverstr. a/h. buitenl. Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenfonds 1) Vord. op andere Staatsbedrijven 1) ...	" 684.538,16	" 741.398,98
Verstr. ten laste der Rijksbegr. kasgeld-leeningen aan gemeenten (saldo)...	" 119.643.108,81	" 119.294.814,01
	" 30.824.156,57	" 26.010.941,21
	" 32.996.104,16	" 35.673.127,37
	" 38.754.435,28	" 38.384.435,28
Verplichtingen		
Voorschot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt Voorsch. d. De Ned. Bk. i. rek. crt. verstr.	f 5.356.180,77	f 15.000.000,—
Schuld a. d. Bank v. Ned. Gem.	—	" 2.028.483,64
Schatkistbiljetten in omloop	" 395.520.000,—	" 395.520.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 156.480.000,—	" 156.480.000,—
v.w. rechtstr. bij De Ned. Bank gepl. Zilverbons in omloop	" 1.201.905,—	" 1.200.844,—
Schuld op ultimo October 1935 aan de gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsbel. alsmede op. op die bel. en op de vermogensbelasting..	—	—
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1) Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. 1) ... Id. aan andere Staatsbedrijven 1) ... Id. aan diverse instellingen 1) ...	" 79.746,75	" 50.249,42
1) in rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.	" 79.678.034,72	" 60.306.115,74
	" 76.099.976,99	" 76.072.484,12

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen:	16 Nov. 1935	23 Nov. 1935
Saldo Javasche Bank	f —	f 536.000,—
Saldo b. d. Postchèque- en Girodienst	f 260.000,—	" 288.000,—
Betaalmiddelen in 's Lands kas	" 60.676.000,—	" 60.676.000,—
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell. Schatkistpromessen	" 126.054.000,—	" 126.354.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds. Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	" 714.000,—	" 714.000,—
Voorschot van de Javasche Bank ...	" 833.000,—	" 849.000,—
	" 2.317.000,—	—

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeisch. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
2 Nov. 1935..	783	1.186	468	567	1.630
26 Oct. 1935..	790	1.061	478	568	1.684
19 " 1935..	786	1.060	479	565	1.706
12 " 1935..	787	1.089	528	560	1.704
5 " 1935..	791	1.149	495	566	1.710
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluftp. der activa.

STATISTISCH OVERZICHT

	GRANEN EN ZADEN										TUINBOUWARTIKELEN						VLEESCH			
	TARWE 80 kg La Plata loco Rotterdam/Amsterdam per 100 kg. ¹⁾		ROGGE 74 kg Bahia Blanca loco R'dam/A'dam per 100 kg. ²⁾		-MAIS La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 kg.		GERST 62/63 kg Z.-Russische loco Rotterdam/A'dam per 2000 kg. ⁴⁾		LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 kg.		WITTE KOOL 1e kwal. 1-5 pond per 100 kg Broek op Langendijk		UIEN gewoon per 100 kg Broek op Langendijk		BLOEM-KOOL 1e soort p. 100 st. Groote-broek ⁵⁾		RUND-VLEESCH (versch) per 100 kg Rotterdam		VARKENS-VLEESCH (versch) per 100 kg Rotterdam	
	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%
1925	17,20	100,0	13,07 ⁵	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1926	15,90	92,4	11,75	89,9	174,25	75,3	196,75	83,4	360,50	77,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1927	14,75	85,8	12,47	95,4	176,00	76,0	237,00	100,4	362,50	78,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1928	13,47 ⁵	78,3	13,15	100,6	226,00	97,7	228,50	96,8	363,00	78,5	4,55	100,0	13,25	100,0	14,80	100,0	93,—	100,—	77,50	100,—
1929	12,25	71,2	10,87 ⁵	83,2	204,00	88,1	179,75	76,2	419,25	90,6	7,38	162,4	11,78	88,9	17,23	116,4	96,40	103,7	93,12 ⁵	120,—
1930	9,67 ⁵	56,3	6,22 ⁵	47,6	136,75	59,1	111,75	47,4	356,00	77,0	2,05	45,1	2,14	16,2	14,22	96,1	108,—	116,1	72,90	94,—
1931	5,55	32,3	4,55	34,8	84,50	36,5	107,25	45,4	187,00	40,4	3,06	67,3	1,94	14,6	7,54	50,9	88,—	94,6	48,—	61,—
1932	5,22 ⁵	30,4	4,62 ⁵	35,4	77,25	33,4	100,75	42,7	137,00	29,6	1,49	32,8	8,07	60,9	9,92	67,0	61,—	65,6	37,50	48,—
1933	5,02 ⁵	29,2	3,55	27,2	68,50	29,6	70,00	30,0	148,00	32,0	0,82	18,0	2,30	17,4	6,69	45,2	52,—	55,9	49,50	63,—
1934	3,67 ⁵	21,4	3,32 ⁵	25,4	70,75	30,6	75,75	32,1	142,50	30,8	3,23	71,0	1,89	14,3	8,26	55,8	61,50	66,1	46,65	60,—
Jan. 1934	4,75	27,6	3,10	23,7	65,25	28,2	58,00	24,6	144,25	31,2	3,65	80,2	2,30	17,4	—	—	62,50	67,2	53,75	69,—
Febr.	3,40	19,8	2,77 ⁵	21,2	65,25	28,2	58,50	24,8	133,00	28,8	3,97	87,3	1,63	12,3	—	—	63,—	67,7	53,50	69,—
Maart	3,25	18,9	2,72 ⁵	20,8	70,75	30,6	58,75	24,9	132,00	28,5	5,99	131,6	1,23	9,3	—	—	61,75	66,4	50,50	65,—
April	3,20	18,6	2,70	20,7	70,50	30,5	56,75	24,0	136,50	29,5	—	—	—	—	—	—	63,50	68,3	49,12 ⁵	63,—
Mei	3,32 ⁵	19,2	2,87 ⁵	21,9	62,00	26,8	63,00	26,7	154,50	33,4	—	—	—	—	—	—	65,75	70,7	47,50	61,—
Juni	3,67 ⁵	21,4	3,17 ⁵	24,3	65,00	28,1	74,75	31,7	156,50	33,8	—	—	—	—	—	—	63,25	68,0	43,75	56,—
Juli	3,80	22,1	3,30	25,3	71,50	30,9	78,75	33,4	151,25	32,7	—	—	—	—	—	—	63,—	67,7	44,62 ⁵	57,—
Aug.	4,37	25,4	4,27 ⁵	32,7	83,25	36,0	93,50	39,6	159,25	34,4	—	—	—	—	—	—	63,95	68,8	43,30	55,—
Sept.	4,—	23,3	4,15	31,7	77,25	33,4	93,25	39,5	145,50	31,5	—	—	—	—	11,21	75,7	63,55	68,3	42,62 ⁵	55,—
Oct.	3,50	20,3	3,70	28,3	69,50	30,0	93,50	39,6	135,25	29,2	—	—	—	—	6,19	41,8	60,70	65,3	42,12 ⁵	54,—
Nov.	3,50	20,3	3,45	26,4	71,25	30,8	89,25	37,8	127,75	27,6	1,28	28,1	2,25	17,0	7,37	49,8	53,75	57,8	44,50	57,—
Dec.	3,45	20,1	3,55	27,2	76,25	32,9	91,00	38,6	134,00	29,0	1,26	27,7	2,03	15,3	—	—	53,15	57,2	44,65	57,—
Jan. 1935	3,30	19,2	3,52 ⁵	27,0	74,25	32,1	89,25	37,8	137,25	29,7	1,13	24,8	2,59	19,5	—	—	53,62 ⁵	57,7	45,62 ⁵	58,—
Febr.	3,20	18,6	3,37 ⁵	25,8	68,00	29,4	71,25	30,2	124,25	26,9	0,91	20,0	2,14	16,2	—	—	51,90	55,8	47,55	61,—
Maart	3,20	18,6	3,07 ⁵	23,5	67,75	29,3	64,00	27,1	120,50	26,1	0,88	19,3	2,22	16,0	—	—	51,40	55,3	51,20	60,—
April	4,07 ⁵	23,7	2,95	22,6	70,75	30,6	66,75	28,0	125,00	27,0	—	—	—	—	—	—	51,92 ⁵	55,8	50,25	64,—
Mei	4,05	23,5	2,90	22,2	59,90	25,9	67,25	28,5	125,50	27,1	—	—	—	—	—	—	50,80	54,6	48,50	62,—
Juni	4,02	23,4	2,90	22,2	57,50	24,8	75,00	31,8	124,25	26,9	—	—	—	—	—	—	48,—	51,6	46,12 ⁵	59,—
Juli	3,92 ⁵	22,8	2,55	19,5	54,50	23,5	66,75	28,3	124,50	26,9	—	—	—	—	—	—	48,—	51,6	47,37 ⁵	61,—
Aug.	4,25	24,7	2,62 ⁵	20,1	55,25	23,9	64,50	27,3	132,25	28,6	—	—	—	—	—	—	44,80	48,2	52,55	67,—
Sept.	4,75	27,6	3,—	22,9	55,75	24,1	64,50	27,3	139,50	30,2	—	—	—	—	6,60	44,6	43,37 ⁵	46,6	56,62 ⁵	73,—
Oct.	4,95	28,8	3,35	25,6	57,75	24,9	64,75	27,4	142,75	30,9	—	—	—	—	10,94	73,9	46,07 ⁵	49,5	64,62 ⁵	83,—
4 Nov.	4,70	27,3	3,10	23,7	54,50	23,5	60,—	25,4	139,00	30,1	3,15	69,2	2,53	19,1	9,70	65,5	44,70 ⁵	44,8	61,— ⁶⁾	78,—
11 "	4,65	27,0	3,20	24,5	54,00	23,3	59,50	25,2	136,00	29,4	3,57	78,5	2,55	19,2	9,07	61,3	41,— ⁷⁾	47,3	58,— ⁷⁾	74,—
18 "	4,50	26,2	3,25	24,9	55,00	23,8	58,50	24,8	136,25	29,5	—	—	—	—	42,—	8)	42,—	45,2	56,75 ⁵⁾	73,—
25 "	4,75	27,6	3,20	24,5	56,00	24,2	60,50	25,6	139,75	30,2	—	—	—	—	43,— ⁹⁾	46,2	42,—	56,— ⁹⁾	72,—	

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2 van Jan. 1931 tot 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 kg Hongaarsche vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 kg Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2 Canada. 3) Tot 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 kg Hongaarsche van 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 kg Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2 Canada. 4) Tot 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 kg Hongaarsche van 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 kg Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2 Canada. 5) De jaren 1928 en 1929 Broek op Langendijk. 6) 2 Nov. 7) 8 Nov. 8) 2 Nov. 9) 2 Nov.

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT

	MINERALEN						TEXTIELGOEDEREN						DIVERSEN							
	STEENKOLEN Westfaalsche/ Hollandsche bunkerkolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 kg.		PETROLEUM Mid. Contin. Crude 33 1/2 m 33.99 Bé s. g. per barrel		BENZINE Gulf exp. 64/66 ⁶⁾ \$cts. per U.S. gallon		KATOEN			WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.			WOL gekamde Australische, CrossbredColo- nial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		KOE- HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pnd.		KALK- SALPETER Gld. per 100 kg netto			
	fl.	%	\$	%	\$cts.	%	\$ cts.	%	pence	%	pence	%	pence	%	pence	%	fl.	%	fl.	%
1925	10,80	100,0	1,68	100,0	14,86	100,—	23,25	100,0	29,27	100,—	9,35	100,—	55,00	100,0	29,50	100,0	34,70	100,0	12,—	100,0
1926	17,90	165,7	1,89	112,5	13,65	91,9	17,55	75,5	16,24	55,5	6,30	67,4	47,25	85,9	24,75	83,9	28,46	82,0	11,61	96,8
1927	11,25	104,2	1,30	77,4	14,86	100,—	17,50	75,3	16,78	57,3	7,27	77,8	48,50	88,2	26,50	89,8	40,43	116,5	11,48	95,7
1928	10,10	93,5	1,20	71,4	9,98	67,2	20,00	86,0	19,21	65,6	7,51	80,4	51,50	93,6	30,50	103,4	47,58	137,1	11,48	95,7
1929	11,40	105,6	1,23	73,2	10,—	67,3	19,15	82,4	17,05	58,2	6,59	70,5	39,—	70,9	25,25	85,6	32,25	92,9	10,60	88,3
1930	11,35	105,1	1,12	66,7	8,77	59,0	13,55	58,3	12,—	41,0	3,92	41,9	26,75	48,6	16,25	55,1	25,36	73,1	9,84	82,0
1931	10,05	93,1	0,58	34,5	5,04	33,9	8,60	37,0	7,33	25,0	3,08	33,0	21,50	39,1	12,00	40,7	18,65	53,7	8,61	71,8
1932	8,00	74,1	0,81	48,2	4,50	30,3	6,45	27,7	5,21	17,8	3,11	33,3	16,00	29,1	8,50	28,8	11,15	32,1	6,15	51,3
1933	7,00	64,8	0,45	26,8	3,61	24,3	6,75	29,0	5,13	17,5	2,78	29,7	19,25	35,0	9,50	32,2	13,26	38,2	6,18	51,9
1934	6,20	57,4	0,63	37,5	2,88	19,4	7,35	31,6	5,32	18,2	2,68	28,7	19,25	35,0	10,25	34,7	12,07	34,8	6,11	50,5
Jan. 1933	7,05	65,3	0,53	31,5	4,16	28,0	6,15	26,5	5,13	17,5	2,95	31,6	15,75	28,6	8,25	28,0	11,50	33,1	6,30	52,6
Febr.	7,20	66,7	0,38	22,6	3,97	26,7	6,10	26,2	4,98	17,0	2,78	29,7	15,50	28,2	8,25	28,0	10,38	29,9	6,40	53,3
Maart	7,25	67,1	0,38	22,6	3,87 ⁵	26,1	6,40	27,5	4,97	17,0	2,77	29,6	15,25	27,7	7,75	26,3	10,75	31,0	6,40	53,3
April	7,25	67,1	0,37	22,0	3,67	24,7	6,65	28,6	5,18	17,7	2,68	28,7	15,75	28,6	7,75	26,3	11,25	32,4	6,40	53,3
Mei	7,15	66,2	0,23 ⁵	14,0	2,95	19,9	7,30	31,4	5,60	19,1	3,07	32,8	17,00	30,9	8,25	28,0	12,25	35,3	6,40	53,3
Juni	7,15	66,2	0,25 ⁵	15,2	3,02	20,3	7,85	33,8	5,85	20,0	3,25	34,8	18,50	33,6	9,00	30,5	15,75	45,4	6,40	53,3
Juli	7,05	65,3	0,41	24,4	3,33	22,4	7,60	32,7	5,76	19,7	3,20	34,2	20,75	37,7	9,75	33,1	16,—	46,1	6,40	53,3
Aug.	6,95	64,4	0,37	22,0	3,37	22,7	6,90	29,7	5,39	18,4	2,91	31,1	20,75	37,7	9,75	33,1	14,75	42,5	5,80	48,3
Sept.	6,85	63,4	0,52	31,0	3,50	23,6	6,60	28,4	4,70	16,1	2,54	27,2	21,50	39,1	10,50	35,6	15,13	44,		

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

	ZUIVEL EN EIEN								METALEN															
	BOTER per kg Leeuwarder Comm. Noteering	BOTER p. kg Heffing Crisis Zuivel-Centr.	KAAS Edammer Alkmaar Fabrieks-kaas kl. m/merk per 50 kg.	EIEREN Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.	KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton	LOOD Locoprijzen Londen per Eng. ton	TIN Locoprijzen Londen per Eng. ton	IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesb. per Eng. ton	GIETRIJ-IJZER (Lux III) p. Eng. t. f.o.b. Antwerpen	ZINK Locoprijzen Londen per Eng. ton	GOUD cash Londen per ounce fine	ZILVER cash Londen per Standard Ounce												
	f.	o/o	f.	o/o	f.	o/o	f.	o/o	£	o/o	£	o/o	Sh.	o/o	sh.	o/o	£	o/o	sh.	o/o	pence	o/o		
1925	2,31	100,0	56,-	100,0	9,18	100,0	62.1/6	100,0	36.8/6	100,0	261.17/-	100,0	73/-	100,0	67/-	100,0	36.3/6	100,0	85/6	100,0	32 1/2	100,0		
1926	1,98	85,7	43,15	77,1	8,15	88,8	58.1/-	93,5	31.1/6	85,3	290.17/6	111,1	86/6	118,5	68/8	102,5	34.2/6	94,3	85/-	99,5	28 1/4	89,3		
1927	2,03	87,9	43,30	77,3	7,96	86,7	55.14/-	89,7	24.4/-	66,4	290.4/-	110,8	73/-	100,0	64/6	96,3	28.10/-	78,8	85/-	99,5	26 3/4	83,3		
1928	2,11	91,3	48,05	85,8	7,99	87,0	63.16/-	102,8	21.1/-	57,8	227.5/-	109,6	66/-	90,4	62/8	93,5	25.5/6	69,9	85/-	99,5	26 1/8	81,1		
1929	2,05	88,7	45,40	81,1	8,11	88,3	75.14/-	121,9	23.5/-	63,8	203.15/6	77,8	70/6	96,6	68/9	102,6	24.17/6	68,8	85/-	99,5	24 1/8	76,2		
1930	1,66	71,9	38,45	68,7	6,72	73,2	54.13/-	88,0	18.1/6	49,6	142.5/-	54,3	67/-	91,8	59/6	88,8	16.17/-	46,6	85/-	99,5	17 1/8	55,4		
1931	1,34	58,0	31,30	56,9	5,35	58,3	36.5/-	58,4	12.1/-	33,1	110.1/-	42,0	55/-	75,3	47/6	70,9	11.10/6	31,9	92/6	108,2	13 1/8	41,6		
1932	0,94	40,7	22,70	40,5	4,14	45,1	22.17/-	36,8	8.12/-	23,6	97.2/-	37,1	42/-	57,5	37/-	55,2	9.16/-	27,1	118/-	138,0	12 1/8	40,1		
1933	0,61	26,4	20,20	36,1	3,71	40,4	22.2/6	35,6	7.17/6	21,6	131.18/-	50,4	41/-	56,2	35/-	52,2	10.12/6	29,4	124 7/8	145,8	12 3/8	38,5		
1934	0,45	19,5	18,70	33,4	3,45	37,6	18.14/6	30,2	6.15/6	18,6	141.19/6	54,2	40/-	54,8	33/7	50,1	8.9/-	23,4	137 7/8	161,0	13 1/8	40,7		
Jan. '34	0,50	21,6	20,40	36,4	5,05	55,0	21.7/-	34,4	7.7/-	20,2	148.3/-	56,8	39/6	54,1	36/-	53,7	9.12/-	26,5	129/6	151,5	12 3/4	39,7		
Feb. "	0,47	20,3	21,55	38,5	3,68	40,1	20.9/6	33,0	7.4/-	19,8	140.13/-	53,7	39/6	54,1	36/5	54,4	9.16/-	24,9	137/1	160,3	12 3/8	39,9		
Mrt. "	0,44	19,0	19,90	35,5	2,71	29,5	20.3/-	32,5	7.3/6	19,7	144.15/6	55,3	40/6	55,5	35/3	52,6	9.2/-	25,2	136/8	159,8	12 3/8	39,3		
Apr. "	0,42	18,2	17,20	30,7	2,72	29,6	20.14/6	33,4	7.4/6	19,8	150.10/6	57,5	41/6	56,8	34/2	51,0	9.7/6	25,9	135 1/4	158,9	12 3/8	39,7		
Mei "	0,41	17,7	16,05	28,7	2,54	27,7	20.14/6	32,5	6.16/6	18,7	144.19/6	55,4	40/6	55,5	32/9	48,9	9.2/-	25,2	136/3	159,4	12 1/8	37,5		
Juni "	0,41	17,7	19,40	34,6	2,74	29,9	19.18/6	32,1	6.14/-	18,4	140.11/-	53,5	40/6	55,5	31/9	47,4	8.16/-	24,3	137 3/8	161,1	12 1/4	38,1		
Juli "	0,40	17,3	21,50	38,4	2,81	30,6	18.11/-	29,9	6.14/6	18,5	142.9/-	54,0	40/6	55,5	32/4	48,2	8.6/-	22,9	137 1/11	161,4	12 3/4	39,7		
Aug. "	0,43	18,6	20,90	37,3	3,32	36,2	17.6/-	27,9	6.14/-	18,4	139.7/6	53,2	40/-	54,8	32/6	48,5	8.7/6	23,2	138/6	162,0	13	40,5		
Sept. "	0,43	18,6	18.12 ⁶	32,4	3,31	36,1	16.10/-	26,6	6.5/6	17,2	137.17/-	52,6	39/6	54,1	32/6	48,5	7.17/-	21,7	141/-	164,9	13	40,9		
Oct. "	0,43	18,6	17.37 ⁶	31,0	3,95	43,0	16.3/-	26,0	6.6/-	17,3	137.19/6	52,7	39/6	54,1	32/6	48,5	7.7/-	20,3	141/10	165,9	14	43,6		
Nov. "	0,47	20,3	17,-	30,4	4,52 ⁷	49,3	16.11/6	26,7	6.8/-	17,6	139.8/-	53,2	40/-	54,8	32/6	48,5	7.7/6	20,4	139 1/6	163,2	14 1/8	46,3		
Dec. "	0,54	23,4	15.12 ⁶	27,0	4,07	44,3	16.16/-	27,1	6.6/-	17,3	137.8/6	52,5	39/6	54,1	34/1	50,9	7.4/6	20,0	140 1/6	164,4	14 1/16	45,7		
Jan. '35	0,58	25,1	14.95	26,7	3,12 ⁵	34,0	16.19/-	27,3	6.5/-	17,2	138.11/-	52,9	39/6	54,1	34/6	51,5	7.6/6	20,4	141/10 1/2	165,9	14 3/4	45,9		
Feb. "	0,52	22,5	14.37 ⁶	25,7	3,20	34,9	16.4/-	26,1	6.4/-	17,0	136.8/-	52,1	39/6	54,1	34/6	51,5	7.3/6	19,8	142/8	166,9	14 13/16	46,1		
Mrt. "	0,37	16,0	13.30	23,8	2,74	29,8	16.8/-	26,4	6.7/6	17,5	124.5/6	47,5	38/-	52,1	33/9	50,4	7.-	19,4	147/5	172,4	15 3/8	49,0		
Apr. "	0,37	16,0	11.50	20,5	2,31 ⁵	25,2	18.8/-	29,6	7.5/6	20,0	131.-/6	50,0	38/6	52,7	33/6	50,0	7.11/-	20,9	144/5	168,9	15 3/8	56,6		
Mei "	0,34	14,7	11,85	21,2	2.38 ⁶	26,0	20.-	32,2	8.6/6	22,9	135.5/6	51,7	39/-	53,4	33/6	50,0	8.15/6	24,3	142 3/8	166,4	16	62,3		
Juni "	0,41	17,7	11.95	21,3	2.41 ⁵	26,3	18.16/-	30,3	8.11/6	23,5	136.5/6	52,0	39/6	54,1	33/6	50,0	8.11/-	23,6	141/6	165,5	16 1/8	61,1		
Juli "	0,44	19,0	12.37 ⁶	22,1	2.54	27,7	18.10/-	29,8	8.13/-	23,7	140.11/6	53,7	39/6	54,1	33/6	50,0	8.10/-	23,5	140/10	165,7	16 3/8	57,0		
Aug. "	0,46	19,9	15.10	27,0	3.31 ⁵	36,1	19.15/-	31,8	9.11/-	26,2	135.12/6	51,8	40/-	54,8	33/6	50,0	8.18/6	24,7	140/4	164,1	17 1/8	55,6		
Sept. "	0,58	25,1	19.25	36,2	3.16	34,4	20.10/6	33,1	9.14/6	26,7	135.4/6	51,6	39/6	54,1	33/6	50,0	9.8/-	26,0	141/-	164,9	17 1/8	54,7		
Oct. "	0,65	28,1	0.89	20.87 ⁵	35,5	3,95	43,0	21.3/6	11.3/-	30,0	136.17/6	52,3	39/6	54,1	33/6	50,0	10.-/6	27,7	141/8	165,7	17 3/8	54,9		
4 Nov. "	0,60 ¹⁰	26,0	0.90	17.- ¹³	30,4	4,50	49,0	20.19/6	10.10/-	28,8	133.16/-	51,1	39/6	54,1	33/6	50,0	9.14/6	26,9	141/5	165,4	17 1/8	55,1		
11 "	0,60 ¹¹	26,0	0.95	16.50 ⁷	29,5	4,50	49,0	21.2/6	10.18/6	30,0	137.14/-	52,9	39/6	54,1	33/6	50,0	9.19/6	27,6	141/4 1/2	165,4	17 1/8	54,7		
25 "	0,59 ¹²	25,5	0.95	17.50 ⁸	31,3	4,80	52,3	21.5/6	10.18/6	30,0	138.12/-	52,9	39/6	54,1	33/6	50,0	9.15/6	27,0	141/5	165,4	17 1/8	54,7		
28 "	0,59	25,5	0.95	17.- ¹⁴	30,4	4,95	53,9	21.3/-	10.14/-	29,4	132.12/-	50,6	39/6	54,1	33/6	50,0	9.14/6	26,9	140/11 1/2	164,9	17 1/2	54,5		

6 Sept. 1932 79 K.G. La Plata; van 21 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2 *) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 15 Nov. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64 1/2 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3 15 Nov. 9) 23 Nov. 10) 7 Nov. 11) 14 Nov. 12) 21 Nov. 13) 1 Nov. 14) 22 Nov.

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

	BOUWMATERIALEN						KOLONIALE PRODUCTEN													
	VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finland per standaard van 4.672 M ³ .		S T E E N E N binnenmuur per 1000 stuks buitenmuur per 1000 stuks		CACAO G.F. Accra per 50 kg c.i.f. Nederland		COPRA Ned.-Ind. f. m.s. per 100 kg Amsterdam		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 kg.		RUBBER Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal-suiker loco R'dam/A'dam per 100 kg.		THEE Afk. N.-I. thee v. Java en Sumatra thee p. 1/2 kg.		INDEXCIJFER			
	f.	o/o	f.	o/o	f.	o/o	sh.	o/o	f.	o/o	cts.	o/o	Sh.	o/o	f.	o/o	cts.	o/o	Grondstoffen	Koloniale producten
1925	159,75	100	15,50	100,-	19,-	100,-	42/6	100,-	35,87	100,0	61,375	100,0	2/11,625	100,0	18,75	100,0	84,5	100,0	100,0	100,0
1926	153,50	96,1	15,75	101,6	19,50	102,6	49/6	115,3	34,-	94,8	55,375	90,2	2/-	67,4	17,50	93,3	94,25	111,5	96,0	102,6
1927	160,50	100,5	14,50	93,5	18,50	97,4	68/-	160,0	32,62	90,9	46,875	76,4	1/6,375	51,6	19,12 ⁶	102,0	82,75	97,9	87,5	109,1
1928	151,50	94,8	12,-	77,4	18,50	97,4	57/3	134,9	31,87	88,9	49,625	80,9	-10,75	30,2	15,85	84,5	75,25	89,1	84,8	97,4
1929	146,00	91,4	14,-	90,3	21,25	111,8	45/10	107,9	27,37	76,3	50,75	82,7	-10,25	28,8	13,-	69,3	69,25	82,0	81,9	85,5
1930	141,50	88,6	12,50	80,6	20,75	109,2	34/11	82,2	22,62	63,1	32	52,1	-5,875	16,5	9,60	51,2	60,75	71,8	68,0	64,3
1931	110,75	69,3	10,25	66,1	20,25	106,6	22/5	52,8	15,37	42,9	25	40,7	-3	8,4	8,-	42,7	42,50	50,3		

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 25 November 1935.

Activa.			
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 36.321.285,54 Bijbnk. " 749.087,12 Ag.sch. " 3.294.189,23	f	40.364.561,89
Papier o. h. Buitenl. in disconto	.....	"	"
Idem eigen portef.	f 1.077.500,—	"	"
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	"	"	1.077.500,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 96.001.119,99 ¹⁾ Bijbnk. " 5.559.025,41 Ag.sch. " 35.326.071,15	f	136.886.216,55
Op Effecten	f 131.906.334,87 ¹⁾	"	"
Op Goederen en Spec.	" 4.979.881,68	"	136.886.216,55 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk	.....	"	15.000.000,—
Munt, Goud	f 132.597.840,—	"	"
Muntmat., Goud	" 495.401.918,03	"	"
	f 627.999.758,03	"	"
Munt, Zilver, enz.	" 20.631.778,82	"	"
Muntmat., Zilver	.....	"	648.631.536,85 ¹⁾
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	.....	"	39.611.007,08
Gebouwen en Meub. der Bank	.....	"	4.600.000,—
Diverse rekeningen	.....	"	3.521.636,54
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)	.....	"	15.486.148,55
	f		905.178.607,46

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	4.049.884,01	
Bijzondere reserve	5.675.000,—	
Pensioenfonds	9.942.029,33	
Bankbiljetten in omloop	787.088.085,—	
Bankassigatiën in omloop	20.841,02	
Rek.-Cour. { Het Rijk f — saldo's: { Anderen " 74.480.816,90	74.480.816,90	
Diverse rekeningen	3.921.951,20	
	f	905.178.607,46
Beschikbaar metaalsaldo	f 305.074.785,60	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	" 762.686.965,—	
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht	" 7.000.000,—	
1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99)	f 71.153.775,—	
2) Waarvan in het buitenland	" 69.847.460,93	

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andero. opeischb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
25 Nov. '35	132598	495.402	787.088	74.502	305.075	75
18 " '35	137598	484.639	787.833	50.075	308.441	77
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
18 " 1935	34.299	—	129.311	1.077	8.399
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andero. opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
23 Nov. '35 ²⁾	102.470	—	157.790	18.650	31.894
16 " '35 ²⁾	96.880	—	162.340	16.790	25.228
26 Oct. 1935	80.516	22.451	160.017	20.921	30.593
19 " 1935	80.516	21.869	163.704	17.548	29.884
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Dis- conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
23 Nov. '35 ²⁾	3.000	72.710	—	10.240	58
16 " '35 ²⁾	2.760	81.370	—	10.140	54
26 Oct. 1935	1.981	10.370	56.956	11.440	57
19 " 1935	1.915	10.788	58.820	10.176	56
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
20 Nov. 1935	198.069	398.900	58.289	9.713	14.360
13 " 1935	197.377	401.449	55.008	11.105	12.631
22 Juli 1914	40.164	—	29.317	—	33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. 1)
			Bankers	Other Accounts		
20 Nov. '35	83.620	21.630	90.941	36.501	59.169	39,6
13 " '35	83.475	15.809	92.867	36.700	55.927	38,4
22 Juli '14	11.005	14.736	—	42.185	29.297	52

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis-sels	Waarv. op het buitenl.	Belee-ningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
15 Nov. '35	70.389	685	8	9.341	1.249	4.907	3.200
8 " '35	71.323	674	8	9.062	1.250	4.885	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	—	8	769

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen 1)	Circulatie	Regk. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Parti-culieren
15 Nov. '35	5.800	2.664	81.881	95	2.743	10.638
8 " '35	5.800	2.479	82.545	112	2.754	10.452
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

1) Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken 1)	Deviezen als goud-dekking geldende	Andero. wissels en cheques	Belee-ningen
15 Nov. 1935	88,1	21,0	5,5	3.746,5	41,6
7 " 1935	87,8	21,0	5,4	3.911,4	42,3
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Regk.-Crt.	Diverse Passiva
15 Nov. 1935	345,1	716,0	3.906,2	667,3	279,5
7 " 1935	345,3	688,9	3.979,7	692,1	288,3
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 15, 7 Nov. resp. 20, 24 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Data 1935	Goud		Binnen-en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Regk. Crt.	
	Munt en metaal	Munt en diversen						Schatkist	Partic.
21 Nov.	3.447	64	1.349	111	162	40	4.137	44	984
14 " "	3.438	60	1.345	114	162	40	4.168	33	950

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad		"Other cash" 2)	Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certifi-caten 1)		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
6 Nov. '35	7.082,5	7.063,2	223,6	6,8	4,7
30 Oct. '35	7.046,4	7.026,6	239,0	6,1	4,7

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. 3)	Algem. Dek-kings-perc. 4)
6 Nov. '35	2.430,2	3.563,3	5.967,2	130,4	76,7	—
30 Oct. '35	2.430,2	3.511,3	6.009,4	130,4	76,5	—

1) Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banks gegeven voor de overname van het goud, toen de § op 31 Jan. '34 van 100 op 59,06 cents werd gedevalueerd.

2) "Other Cash" does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

3) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeschebare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 4) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis- conto's en belee-ningen	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
30 Oct. '35	—	7.425	11.602	4.431	21.500	4.433
23 " '35	—	7.453	11.528	4.368	21.429	4.500

De posten van De Ned. Bank, de Javascche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be-treffende valuta.